Slovenski
VESTNIK

Poštni urad 9020 Celovec
Verlagspostamt 9020 Klagenfurt

Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort Klagenfurt

Posamezni izvod 7 šilingov
mesečna naročnina 25 šilingov
celoletna naročnina 250 šilingov
za Jugoslavijo letno 5000 dinarjev

P. b. b.

LETNIK XLII. CELOVEC, ČETRTEK 30. APRIL 1987 ŠTEV. 18 (2325)

„Žena je tam, kjer je največ dela“

Žene treh dežel so v Celovcu razpravljale o ženskem delu

Informacijske konference žena treh dežel ne bi smela doleteti ista „usoda“ kot dela, ki ga opravljajo. Ne bi je smeli podcenjevati, kajti vsebina obravnave žensk iz Slovenije, Koroške in Furlanije je prav tako pomembna kot predmet obravnave drugih izobraževalnih konferenc velikih strak v deželi, če ne še bolj! Razpravljale so namreč o položaju žena v delovnem procesu in v družinskem krogu in se menile o boljši bodočnosti brez zapostavljanja. Beseda je tekla tudi o posebnem položaju pripadnic narodnostnih manjšin. Strinjale so se z zaključki nedavnega mednarodnega ženskega kongresa v Beogradu, kjer so udeleženke ugotovile, da je enakopraven položaj žensk v tehnično spreminjajočem se svetu možen le, če se – še posebej v deželah v razvoju – ustvarijo boljši življenjski pogoji za oba spola!

Letošnje srečanje je pripravila Zveza slovenskih žena, ki je tako v enem samem mesecu organizirala že drugo pomembno srečanje, saj so v začetku aprila pripadnice slovenske manjšine skupaj z gradiščanskimi Hrvaticami razpravljale o svojem specifičnem položaju znotraj manjšine.

Na konferenci, z delovnim naslovom: „sedanjost in bodočnost ženskega dela“ je po pozdravu predsednice ZSŽ Milene Gröblacher, Marija Jurič predavala o specifičnih problemih, ki jih moški del družbe nima. Med drugim je govorila o tradicionalni delitve dela na družbeno nižje ovrednoteno delo v družini in višje ovrednoteno delo izven doma. Pri tem je opozorila na vlogo rezervne armade, ki jo – kot v primeru obeh svetovnih vojn – pokličejo v industrijsko produkcijo, nato pa spet pošlejo „za štedilnik“.

Juričeva je govorila o vzrokih, ki pogojujejo enostransko vzgojo in izobrazbo žena – (pretežno število zaposlenih žensk najdemo le v 4 poklicih!), razglabljala je o vzrokih za diskriminacijo pri plačah, o posledicah novih tehnologij, kritizirala pa je tudi še močnejše zaostajanje pripadnic manjšine pri možnosti zaposlovanja in pri kvalifikaciji.

Rahlo upanje je navezala na zakonske in druge socialne ukrepe v Avstriji, ki naj bi pomagale izboljšati položaj žene, opozorila pa je tudi na konzervativne tendence, ki hočejo tak razvoj zavreti.

Gretl Hribernik od Zveze demokratičnih žena je govorila predvsem o uveljavljanju fleksibilnejših oblik zaposlovanja in o nevarnostih, ki so povezane z njimi. **Stanka Kuhar** iz ljubljanskega inštituta za ekonomsko raziskovanje je soglašala z načelnimi ugotovitvami Marije Juričeve in ugotovila, da su tudi v Sloveniji nekatere dejavnosti zelo „feminizirane“ (predvsem v nekaterih delovno intenzivnih industrijskih dejavnostih, v trgovini in gostinstvu, socialnih in pedagoških dejavnostih). Izpostavila je izreden pomen sistema izobraževanja; bodoči položaj žena pa bo odvisen od tega ali se bodo ženske s tehnološkim razvojem bolj vključevale v dosedaj tradicionalne „moške“ poklice.

V imenu italijanskih žena v Sloveniji je spregovorila **Devana Jovan-Laković** in ocenila njih položaj kot identičnega z ženami v Sloveniji, medtem ko je kritizirala, da manjšinske žene v upravnih telesih niso zastopane sorazmerno.

O položaju slovenskih žena na Tržaškem in Goriškem je spregovorila **Nerina Švab,** ki je med drugim poudarila, da postaja zaposlitev izven doma že povsem nekaj normalnega, neka osnovna pravica žene. Z njenim spremenjenim položajem pa raste tudi njena želja po bolj demokratični družbi, ki ji dovoljuje tudi nov odnos do zaposlitve, do družine in do same sebe.

Zanimivo je, da je zaposlitev žena v Sloveniji najvišja (45,3%), Avstrija sledi z 41%, Italija pa z 28%.

Prihodnje informacijsko srečanje, ki zbližuje žene v treh različnih družbenih sistemih, bo verjetno na Goriškem.

Spominska svečanost v Železni Kapli

Ob obletnici smrti narodnega heroja Franca Pasterka-Lenarta, prvega komandanta I. koroškega bataljona, je bila na kapelškem pokopališču minulo nedeljo spet tradicionalna spominska svečanost. Veljala je počastitvi spomina na vse, ki so se borili in žrtvovali v boju proti nacifašizmu. Številnim udeležencem iz domačih krajev, pa tudi z drugih predelov Koroške in z Gorenjske, sta spregovorila domačin Peter Kuhar in tajnik ZSO Marjan Sturm, ki sta ob tej priložnosti zavzela stališče tudi k aktualnim vprašanjem. Kulturni spored sta izvajala domači pevski zbor pod vodstvom Joška Wrulicha in recitatorska skupina, predstavniki organizacij pa so ob spomeniku položili vence (več poročamo na 2. strani).

V tovarni „Obir“ vgradili novi elektrofilter

Načrti za popolno sanacijo izdelani

Strokovnjaki Tovarne celuloze „Obir“ na Rebrci so v preteklih treh letih v sodelovanju s pristojnimi, mednarodno priznanimi strokovnjaki in institucijami izdelali projekt za rekonstrukcijo in ekološko sanacijo svoje tovarne, ki danes nudi nad 220 ljudem zanesljivo delovno mesto. Trenutno proizvajajo 38.000 ton celuloze letno. Od tovarne „Obir“ pa ne živijo le njeni nameščenci in delavci, temveč tudi cela vrsta manjših podjetij ter manjših in srednjih proizvajalcev lesa, saj tovarna les, ki ga potrebuje za svojo proizvodnjo odkupuje od njih. Povrh tega pa je „Obir“ tudi življenjska žila za občini Železna Kapla ter Žitara vas, pa ne samo za te, temveč glede na strukturo delovnih mest za celo Podjuno.

Novi lastniki so po prevzemu leta 1979 začeli tovarno postopoma izgrajevati oz. investirati na področju zaščite okolja. V te namene so v teh letih vložili že skoraj 200 milijonov šilingov. Najnovejša investicija pa je bila vgraditev elektrofiltra, kar so dokončali ta ponedeljek. S tem ukrepom se je zmanjšalo onesnaževanje okolice s prahom za 98 odstotkov, se pravi skoraj popolnoma.

Vendar se „Obir“ s tem še ne bo zadovoljil. Omenjeni lastni in mednarodno priznani strokovnjaki so izdelali ekološki in rekonstrukcijski načrt, ki sta ga zastopnika tovarne, dipl. inž. Feliks Wieser (poslovodja tovarne) ter dipl. inž. Karl-Heinz Haller ta teden predstavila tudi tisku. Z uresničitvijo projekta bi se znižali energetski stroški tovarne skoraj na ničlo, produkcija bi narasla na 100.000 ton sulfitne celuloze letno, število delovnih mest v tovarni bi se povečalo, z vključenim konceptom ekološke sanacije pa tovarna tudi ne bi več bremenila okolja. Za vse te potrebne ukrepe pa so v tovarni izdelali tudi finančni predračun, ki predvideva za realizacijo tega kar 1,46 milijard šilingov.

Kakor je povedal Feliks Wieser, bi lastniki vložili v projekt pol milijarde lastnega kapitala, sicer pa bi potrebovali 200 milijonov deželnega prispevka ter nekaj nad 750 milijonov

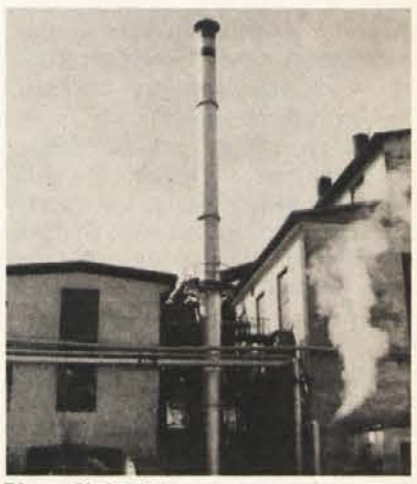

V sredini vidimo na novo vgrajeni elektrofilter tovarne „Obir“

posojil iz raznih postavk t. im. sklada za vodno gospodarstvo. Za to pa „Obir“ garantira, da se število delovnih mest ne bo zmanjšalo, ter da je prodaja proizvedene celuloze zagotovljena najmanj za 18 let.

Načrte vodstva tovarne podpira tudi delavski svet. Njegovi zastopniki so pri tiskovni konferenci pozivali odgovorne politične forume, da odobrijo podpore oz. posojila ter tako ohranijo tovarno. Prav tako sta pri tiskovni konferenci zavzela jasno stališče tudi kapelski podžupan Stossier in žitrajski župan Posod: „Obir mora dobiti podpore in subvencije, sicer ne umre le tovarna, temveč tudi obe občini, celo pol Podjune.“

Pri vpisovanju šolarjev v maju prijavite otroke k dvojezičnemu pouku!

Poslužite se prijavnic, ki jih prilagamo danes.

PREBERITE

na strani

2 Waldheim ne sme v Ameriko

2 Ob obletnici nesreče v Černobilu

3 Koncert rožanskih moških zborov

3 Lubo Urbajs prejel odličje OF

4 Posojilnica Borovlje dobila novo vodstvo

6 Dvojezičnost v Prekmurju

8 Pelinka o nepremagani preteklosti v Avstriji

8 Slovenski moštvi napredovali v šahovskem pokalu

Ob prazniku Prvega maja

Že skoraj sto let velja Prvi maj za mednarodni praznik delavskega razreda, pa tudi za praznik mednarodne solidarnosti, za simbol skupnih in neločljivih interesov zatiranih narodov v boju za neodvisnost, samostojnost in svobodo.

Zgodovina Prvega maja je prepojena z delavsko krvjo; pozna pa tudi ponosne vzpone in zmage delovnih množic, ki so prav ta dan v letu posvečale nenehno se spreminjajočim potrebam razrednega boja – in to tako na sindikalni kot tudi na politični ravni. To je bil ob začetku tega stoletja boj za osemurni delavnik, boj za prepoved otroškega dela, pa tudi boj za splošno in enako volilno pravico. Boj za ohranitev miru in proti vojni nevarnosti je dajal svoj pečat prvomajskim proslavam pred prvo svetovno vojno; boj proti zelenemu in pozneje rjavemu fašizmu je bil v ospredju v času, ko je bilo delavsko gibanje prisiljeno v ilegalo in premagano, vendar nikdar uničeno.

Po drugi svetovni vojni niso uspeli poskusi desnega krila avstrijske socialne demokracije, da bi tradicijo Prvega maja izbrisali iz zavesti delovnega ljudstva. Vsi napori, da bi proslavljanje tega praznika denuncirali kot „komunistični špektakel“, kot času neprimeren in nemoderen „anahronizem“, so se izkazali zaman in odveč – leto za letom se na Dunaju in v drugih mestih Avstrije na ta dan zbirajo stotisoči, ki izpovedujejo svoje zahteve.

Letošnji Prvi maj je brez dvoma v znamenju najhujše gospodarske krize, ki jo doživlja Avstrija po drugi svetovni vojni. Na laž je postavljena desetletna demagoška propaganda o „socialnem kapitalizmu“, ki menda lahko zadovoljuje vse sloje prebivalstva. Brezposelnost se nevarno bliža stopnji 10 % vseh delazmožnih ljudi. Mreža socialne varnosti – doslej največji ponos avstrijske politike socialnega partnerstva – postaja čedalje šibkejša.

Ta dejstva bodo dajala svoj pečat letošnjim prvomajskim proslavam. Boj za 35-urni delovni teden, boj proti zapiranju tako imenovanih „nerentabilnih“ obratov, boj proti razprodaji državne imovine, zlasti podržavljenih podjetij – to je osnovno sindikalno izhodišče letošnjega Prvega maja.

Na politični ravni velja boj proti valu starega in novega konservativizma, ki se skriva za pojmom „preobrat“ (Wende), katerega hoče manjši vladni partner uveljaviti na vseh področjih družbenega življenja – od izobraževanja do zakonodaje, od umetnosti pa do spolnosti. Boj pa velja tudi zaskrbljujočemu naraščanju antisemitizma, ki je svoj dosedanji višek dosegel skoraj na dan točno pred enim letom, ko je dobro prračunana odmera antisemitskih občutkov in predsodkov v volilnem boju odločila izvolitev zveznega predsednika.

Na Koroškem nadomeščamo Žide Slovenci. V blaznem in iracionalnem strahu pred demagoškim populistom Haiderjem se koroški socialdemokrati trudijo zvesto izpolnjevati narodne zahteve svobodnjakov in heimatdiensta, v zmotni domnevi, da je s popuščanjem nemškonacionalnim silam možno le-te pomirjati in jih vezati nase. Vendar je celotna zgodovina avstrijske socialne demokracije en sam dokaz, da je bila taka taktika za socialdemokratsko stranko vselej zgrešena in pogubna.

Vaš naj bo boj za ohranitev skupne dvojezične šole na južnem Koroškem prispevek letošnjemu Prvemu maju. Kongres mladih koroških socialistov je pokazal, da se tudi med večinskim narodom in v največji koroški stranki nekaj le gibljе v prid manjšini, v prid mednarodni solidarnosti. Skupna dvojezična šola je najboljše jamstvo, da se izpolnjuje Prežihova vizija Prvega maja, ki jo je opisal v istoimenski črtici: ko hčerkica nemškega proletarca podaja sinu slovenskega kajžarja rdeč nagelj kot simbol skupnih socialnih in političnih interesov ne glede na narodno pripadnost; pa tudi kot simbol narodne enakopravnosti, ki jo naj izbojujejo bodoči rodovi.

Zato naj drugi obhajajo jesenski 10. oktober – mi praznujemo pomladanski 1. maj!

fra-ter

Spominska svečanost v Železni Kapli:

Čeprav živimo izven matične države,

se ne odrekamo svoji narodnosti in kulturi

„Čeprav zaradi določenih zgodovinskih dogodkov živimo izven meja matične domovine, to še ne pomeni, da se odrekamo svoji narodnosti in kulturi," je dejal na nedeljski spominski svečanosti v Železni Kapli tajnik ZSO dr. Marjan Sturm. Poudaril je, da slovenska narodna skupnost na Koroškem ogorčeno spremlja polemike znotraj Jugoslavije, ko nekateri iz posameznih republik skušajo dopovedovati, da skupni slovenski kulturni prostor za Jugoslavijo ni sprejemljiv. „Ali so si ti tovariši na jasnem, da se s svojimi, za nas popolnoma nesprejemljivimi tezami, enačijo s tistimi silami, ki nas že nad tisoč let hočejo pregnati z našega avtohtonega ozemlja? Takšna nesmiselna in nevarna namigovanja odločno zavračamo in opozarjamo, da smo Slovenci tudi izven matične domovine z dušo in srcem Slovenci in si tega tudi na pustimo odvzeti. Ker živimo v Avstriji, smo in ostanemo lojalni državljani avstrijske republike, vendar z jezikovno in narodno kulturo zavedni Slovenci."

Svečanost, katere so se udeležili številni domačini, pa tudi bivši soborci z gorenjske strani, je začel podpredsednik Zveze koroških partizanov, domačin inž. Peter Kuhar. Spomnil se je ogromnih žrtev, ki smo jih doprinesli v boju proti fašizmu – samo v Železni Kapli jih je bilo nad 180. Ne smemo dovoliti, da bi se zabrisal spomin na najtežjo dobo, kajti ta spomin nam je potreben tudi zato, da bi znali spoznati nevarnost, ki nam ponovno grozi s tem, ko nam hočejo vzeti skupno šolo in naše otroke potisniti v geto.

„Naš boj je bil mednarodno priznan," je dejal tov. Kuhar. **„Priznan je bil tudi s strani Avstrije, ko se je z zavezniki pogajala o državni pogodbi. Zato upravičeno tudi na tem mestu povemo, da smo odločno proti ločevanju otrok v šolah.** Morda smo Heimatdienstu in tvorcem tristrankarskega pakta premalo odločno povedali, da je bil njihov program poražen že leta 1945, ko je bil zlomljen fašistični nasilnež. Od zastopnikov koroških Slovencev pa zahtevamo odločnejšo besedo, kajti bivšim partizanom, izseljencem in žrtvam fašizma je svoboda največji ideal in od nas nihče ne more zahtevati, da bomo ob šolskemu problemu molčali. **Dolžni smo, da se žrtvam spoštljivo priklonimo in obljubimo, da bomo spoštovali to, za kar so oni žrtvovali svoja življenja."**

Tudi tajnik ZSO Sturm se je spomnil žrtev fašizma, hkrati pa je opozoril na zaskrbljujoče pojave neonacizma v Avstriji in še posebej na Koroškem. Dejal je, da ni Slovenca in zavednega avstrijskega državljana, ki bi mu bilo pisanje evropskega tiska o teh pojavih ljubo. Toda kako naj zanikamo dejstvo, da je npr. nosilec Hitlerjevega „Blutordena" prejel najvišje deželno priznanje; da se najvišji funkcionarji vseh treh deželnozborskih strank udeležujejo sumljivih prireditev privržencev nacističnega rajha, med drugim srečanj SS-ovcev in Rit-

Ob spomeniku so položili vence predstavniki ZSO, ZKP in drugih organizacij.

terkreuzträgerjev; da je bil vojni zločinec Reder prav na Koroškem posebno prisrčno sprejet in da v nekaterih koroških časopisih bralci lahko pišejo o tako imenovani „laži o Auschwitzu", ne da bi kdo na to reagiral.

„Ko sem v začetku leta med obiskom na Južnem Tirolskem odgovarjal na vprašanja novinarjev, teh dejstev o razvoju na Koroškem nisem mogel zanikati," je menil dr. Sturm. **„Ker sem povedal resnico, pa me je koroški tisk napadel kot onesnaževalca gnezda, namesto da bi se zamislil nad ozračjem v tej deželi in poskušal vplivati na razmere, če drugače ne, pa vsaj v šolski politiki, da bi sprejeli predloge strokovnjakov in koroških Slovencev, ne pa zahteve sil te preteklosti. Kajti, če že kdo škoduje ugledu Koroške, potem sta to Haider in Heimatdienst, nad katerima se že dovolj odkrito zgraža ves napredni avstrijski in evropski tisk."** Pri tem je govornik omenil, da se je v Boznu lahko na licu mesta prepričal o značilni povezavi med tamkajšnjimi italijanskimi neofašisti ter nemškimi nacionalisti na Koroškem, kar ne pomeni nič drugega kot oživljanje šovinističnih in reakcionarnih sil v srednji Evropi.

Tajnik ZSO je spregovoril tudi o trenutno najbolj aktualnem šolskem vprašanju in dejal: Pravijo, da na Koroškem ure tečejo drugače kot v ostali Avstriji. Morda imajo celo prav, kajti kako si naj sicer razlagamo, da se o vprašanju dvojezičnega šolstva na Dunaju govori drugače kot na Koroškem, saj smo bili nedavno tega priča, kako je ministrica za pouk Hilde Hawlicek svoje mnenje „prilagodila" koroškim razmeram. In kako naj sicer razumemo trditve predstavnikov deželne vlade, da se je kancler Vranitzky „prenaglil" s svojo izjavo, ko je dejal, da se mimo Slovencev in brez njihovega sodelovanja ničesar ne bo spremenilo.

„Toda vodilni predstavniki koroških strank in deželne vlade bi se morali zavedati, da so v vprašanju dvojezičnega šolstva izolirani skupaj s silami iz preteklosti, ki se najbolj zaganjajo za koroški apartheid," je poudaril govornik. **„Zavedati se morajo, da strokovna in demokratična javnost v Avstriji in v Evropi odločno zavrača njihov ločevalni model."**

Sicer pa naj bo ob Lenartovem grobu ponovno povedano, je dejal dr. Sturm, da smo se koroški Slovenci med drugo svetovno vojno pridružili odredom jugoslovanske partizanske vojske, kakor so se na naših tleh skupaj z nami Srbi, Hrvati, Italijani, Rusi, Francozi in pripadniki drugih narodov borili za svobodo. Če je zato danes kdo lahko resnično ponosen na svoja dejanja med zadnjo vojno, potem so to tisti, ki so ali s partizansko borbo ali v taboriščih, zaporih in pregnanstvu prispevali k zrušenju tistega nacizma, ki v Avstriji še vedno dela težave pri premagovanju preteklosti. Če kdo v Avstriji, potem smo gotovo koroški Slovenci tisti, ki znamo pravilno ceniti prispevek odporniškega gibanja in vseh demokratično mislečih prijateljev, ki so skupaj z nami pomagali osvoboditi Avstrijo in si tudi danes prizadevajo za demokratični razvoj v deželi.

„Gemma Trennungsmodell schau'n!"

Pred kratkim je bila ministrica Hawlicek na Koroškem. Wagner jo je peljal na Žihpolje, da si tam ogleda dvojezični pouk. V četrtek pride na Koroško dr. Neisser, edini minister, ki se je izrekel proti koroškemu pedagoškemu modelu. Predsednik deželne VP Scheucher ga bo spremljal na Žihpolje, da bi si lahko tam ogledal, kako „dobro" funkcionira šolski poskus, ki – kot je priznala „Kärntner Tageszeitung" ob obisku Hawlickove – preizkuša koroški model. Toda vse do poročila v „KTZ" so odgovorni vedno pravili, da na Žihpoljah preizkušajo le takoimenovano „odprto učenje" (offenes Lernen). Po vesti v „KTZ" pa nobenega oporekanja več. Tudi za Železno Kaplo velja isto, le da so tam preizkušanje koroškega modela imenovali do pred kratkim „socialno učenje". Sam partijski sekretar SP Ambrozy pa je na zborovanju Socialistične mladine priznal, da tudi tam preizkušajo model koroške pedagoške komisije, se pravi ločitveni model.

S tem pa še nikakor ni povedano vse: prav isti, ki med drugim v delovnem poročilu Deželnega šolskega sveta za leto 1985/86 očitajo npr. ravnatelju Kukovici, da si je preveč ljudi (toda s privoljenjem šolskih oblasti – op. ured.) ogledalo pouk na žitrajski dvojezični ljudski šoli, zdaj vabijo vse dvojezične šole, naj si pridejo ogledat to preizkušanje koroškega pedagoškega modela na Žihpolje in v Železno Kaplo. Na vabljenih šolah dotičnega dne učenci ne bodo imeli pouka, samo da bodo zastopniki Pedagoškega instituta pa tudi okrajni šolski nadzornik Wiegele lahko prepričevali učitelje in učiteljice o prednostih ločitvenega modela. S tem sicer hkrati priznavajo, da izvajajo šolske poskuse le, če so jim po volji, drugič pa velja ugotoviti, da jih niso niti prav pripravili, niti niso poskrbeli za pravilno paralelno raziskovanje ob teh poskusih. Edini cilj, ki ga zasledujejo je, da bi pri zadnjih vratih, mimo odpora prizadetih in znanstvenikov uveljavili svoj politični namen – ločitev otrok v smislu zahtev KHD in FP.

Koroško šolsko vprašanje

na dunajskem simpoziju o manjšinski problematiki

Študentsko zastopstvo dunajske univerzitetne fakultete za duhovne vede prireja 8. in 9. maja v dunajskem domu Alberta Schweitzerja poseben simpozij o koroškem šolskem vprašanju in o drugih vidikih manjšinske problematike. Simpozij bo obsegal referate strokovnjakov, delovne krožke in kulturni spored.

● V petek 8. maja se bodo od 14. ure naprej zvrstila naslednja predavanja: dr. Marjan Sturm (tajnik ZSO) bo govoril o zgodovinskih koreninah manjšinskega spora; prof. dr. Horst Seidler (inštitut za humano biologijo Dunaj) bo predaval na temo „Česar v Avstriji nočemo videti – preganjanje Slovencev za časa nacizma"; prof. dr. Peter Gstettner (celovška univerza) bo orisal koroški jezikovni spor; univ. asist. dr. Hannes Tretter (pravna fakulteta dunajske univerze) bo obdelal ustavnopravno plat manjšinskošolskega spora; Teodor Domej (Slovenski znanstveni inštitut v Celovcu) pa bo prikazal aktualni šolski spor okoli dvojezične šole na južnem Koroškem.

● V soboto 9. maja bodo od 10. ure naprej na sporedu kratki referati in delovni krožki: Socialna kultura in jezikovna politika (doc. dr. Gero Fischer); Šolska politika kot politična varianta celotnega manjšinskega spora (dr. Mirko Messner); KHD in FPÖ ter njuna vloga v manjšinskem sporu (dr. Marjan Sturm, Andreas Pittler/Dokumentacijski arhiv avstrijskega odpora); Predlogi manjšine za reformo dvojezične šole na Koroškem (univ. asist. dr. Vladimir Wakounig); Poročanje medijev o manjšinskem sporu (Koroška, Avstrija, inozemstvo); Informacija in dokumentacija – šolski listi v bazični demokraciji (Ludwig Gratzer); Politika na bazi in njeni sociopolitični dejavniki (doc. dr. Roland Girtler); Pravica in dolžnost do upora v demokratični pravni državi (prof. dr. Gerald Luf); Socioekonomski položaj slovenske manjšine (dr. Albert F. Reiterer); Poročilo skupine šolarjev o izkušnjah v okviru izmenjave šolarjev na dvojezičnem območju Južne Koroške aprila 1987; Narodno vprašanje in manjšinski spor (dr. Jože Messner); Kulturna politika in folklorizem (dr. Janko Malle).

Predavanjem in delovnim krožkom bo sledil kulturni spored, ki ga bodo med drugimi oblikovali Resetarits, I. Stangl, Kaktus in Jani Oswald. V okviru simpozija bodo pokazali tudi video-posnetke o manjšinski problematiki, votivkino pa bo za to priložnost že v četrtek 7. maja (ob 14.00 in 15.30 uri) ponovno predvajal filma „Kärntner Heimatfilm" (Rudi Palla – Janko Messner) ter „Stinjačke čižme – Und damit tanzen sie noch immer" (M. Raber – M. Stoisits). Pokroviteljstvo nad prireditvijo ima bivši minister za pouk, umetnost in šport dr. Herbert Moritz.

Waldheim ne sme v Ameriko

To, česar se je bilo zaradi čudnega načina „pranja" nacistične preteklosti sedanjega zveznega predsednika Waldheima prej ali slej treba bati, se je zdaj zgodilo: ameriško pravosodno ministrstvo je Waldheima vpisalo na seznam oseb, ki v Ameriki niso zaželjene in zato tudi ne dobijo dovoljenja za vstop v ZDA.

Čeprav ta omejitev velja le za Waldheima kot zasebnika in ne kot poglavarja države (v tem svojstvu bi lahko potoval v Ameriko – seveda, če bi ga kdo povabil), je skrajno neprijetna za vso Avstrijo. Kaže namreč, da dosedanje dokazovanje Waldheimove nedolžnosti glede njegove vloge med drugo svetovno vojno očitno le ni bilo dovolj prepričljivo.

Ravno to dejstvo pa meče sumljivo senco na mednarodni ugled Avstrije. To toliko bolj, ker je med lanskim volilnim bojem prav v zvezi z opozorili na Waldheimovo vlogo med zadnjo vojno prišlo v naši državi tudi do očitnih pojavov antisemitizma. V svetovni javnosti in tudi v Avstriji sami je bilo to zabeleženo kot resno svarilo zaradi nepremagane nacistične preteklosti.

Černobil trka na vest današnjega človeštva

Strašna nesreča, ki se je zgodila 27. aprila lanskega leta v sovjetski jedrski elektrarni Černobil, je bolj kot marsikaj drugega pretresla široko mednarodno javnost. Svoj „delež" pri tem je brez dvoma imelo tudi dejstvo, da so „primer Černobil" predvsem v zahodnih državah izkoristili tudi v politične namene, medtem ko o neštetih nezgodah, ki so se v zadnjih letih pripetile v raznih drugih atomskih napravah, javnost skoraj nič ni izvedela. (O tem, kako neodgovorno prikrivajo tovrstne napake in nesreče, objavljamo obširno poročilo na 6. strani – op. ured.)

Vsekakor je černobilska katastrofa nepreslišno svarilo človeštvu, kakor bi morale v tem smislu na javnost vplivati tudi vse druge nesreče, ki se dogajajo v takih napravah. Radioaktivnost s svojimi strašnimi posledicami za človeka in njegovo okolje namreč ne priznava državnih mej, kakor se tudi ne ozira na različne ideologije. V tej luči gledano, so določene aktivnosti v zahodnih državah in predvsem tudi pri nas v Avstriji oz. na Koroškem morda le nekoliko preveč enostranske, kar pa seveda prav nič ne zmanjšuje njihove upravičenosti. To potrjuje zlasti dejstvo, da protesti proti jedrski elektrarni Krško (ki je nam najbližja) nikakor niso „iznajdba" Koroške, temveč se množijo in dobivajo že zelo konkretne oblike predvsem tudi v Jugoslaviji in Sloveniji.

Tako na republiški slovenski kot na zvezni jugoslovanski ravni je v prvi vrsti aktivna mladina, ki je skupaj z raznimi drugimi gibanji nastopila z zahtevo, da mora vlada „na dan" z vsemi načrti, ki jih snuje v zvezi z gradnjo jedrskih elektrarn. V Ljubljani pa je bila prejšnji teden protijedrska demonstracija doslej najbolj glasno opozorilo, ki je izzvenelo v skupen protest proti vsakršnemu izkoriščanju jedrske tehnologije in posebej proti jugoslovanskemu jedrskemu programu ter v zahtevo za razpis posebnega jedrskega referenduma.

V Ljubljani so prejšni teden demonstrirali proti jedrskim elektrarnam

Vendar pa nevarnost, ki jo predstavlja radioaktivnost, nikakor ni omejena na Černobil in na Krško. Na svetu deluje danes že na stotine jedrskih elektrarn – v mnogih izmed teh je že prišlo do napak in večjih ali manjših nesreč, v drugih se kaj takega lahko zgodi vsak trenutek. Pa to še ni vse: černobilska katastrofa je bila vsaj za nekaj časa sprejeta kot svarilo, toda že kmalu so se nadaljevale in se nadaljujejo razprave o nadaljnji gradnji jedrskih elektrarn tako na zahodu kot na vzhodu, tako v Evropi kot na Japonskem, v Ameriki in v drugih predelih sveta. Nasprotniki opozarjajo na nevarnosti, zagovorniki navajajo prednosti, ki jih menda imajo jedrske elektrarne pred vsemi drugimi viri energije. In gradnja morebitnih „jutrišnjih Černobilov" gre naprej.

V nečem imajo zagovorniki tega izzivanja atomske smrti seveda tudi prav: najrazličnejše rakete z atomskimi konicami gotovo niso manj nevarne, kakor su tudi razni izsledki sodobne tehnike in kemije vse prej kot pridobitev za človeštvo in njegovo bodočnost. Zato si bo moral človek čim prej premisliti, ali bo še naprej stremel za takim „napredkom", ki se vsebolj sprevrača v njegov pogin.

Med novimi knjigami:

Padlim za svobodo

Pomniki protifašističnega boja na Koroškem

Dr. Helga Mračnikar, dr. Marjan Sturm in Dušan Drolc so v ponedeljek zastopnikom tiska predstavili knjigo Padlim za svobodo – Pomniki protifašističnega boja na Koroškem, ki je izšla v sodelovanju Založbe Drava in Založnitva tržaškega tiska.

Gre torej za zelo pomembno založniško dejanje, ki naj bi zapolnilo vrzel v informiranosti o protifašističnem boju na Koroškem. Knjiga je nastala na pobudo Zveze koroških partizanov, ki je smatrala za potrebno, da javnost prek pričujoče edicije zve za resnico o partizanskih bojih v času NOB. Knjiga, v kateri so zbrani podatki oz. spominska obeležja krajev, kjer na 50 pokopališčih počiva preko petsto padlih partizanov, daje bralcem večinskega in manjšinskega naroda – napisana je v obeh deželnih jezikih – v besedi in sliki pravo podobo uporniškega gibanja na Koroškem.

Dr. Marjan Sturm je kot soavtor knjige med drugim dejal, da je dokumentacija o partizanskih grobiščih na Koroškem tudi važen prispevek k resnični podobi protifašističnega upora – edinega znotraj tedanjih meja Nemčije oz. priključene Avstrije. Kot je znano se je, ko je šlo za pogajanja o ponovnem nastanku republike Avstrije, tedanji zunanji minister Gruber skliceval na partizansko borbo na Koroškem – in je na osnovi te borbe Avstrija spet dosegla svoje neodvisno in samostojno državnost. Zato je knjiga tudi pomemben dokument in prispevek k zgodovini Koroške v letih 1941-1945. Sturm je tudi naglasil, da je knjiga nastala v sodelovanju z Dokumentacijskim arhivom avstrijskega odporniškega gibanja, da pa je tudi dokument o mednarodnem boju, saj so v protifašistični borbi na Koroškem sodelovali borci osmih narodov.

Dušan Drolc je omenil, da je knjiga nastajala celih šest let in da je ena izmed redkih edicij, ki govori o odporniškem gibanju v tedanjih zasedenih področjih Evrope. Dodal je tudi, da sta pri nastajanju knjige pomagala pokojni Pavle Žaucer-Matjaž in Olga Kastelic-Marjetka, končno pa želel, da bi knjiga našla mnogo bralcev.

Gradivo za knjigo sta zbrala in uredila Borut Marjan Sturm in Črtomir Zorec, fotografije so prispevali Drago Holynski, Niko Sladič, Borut Marjan Sturm in Peter Wieser, v nemščino jo je prevedla Vida Obid, oblikovala in opremila Cveta Stepančič, tiskala pa Tiskarna ljudske pravice v Ljubljani. Cena posameznega izvoda znaša 320 šilingov.

Spremno besedo so napisali ZSO, NSKS in ZKP, ki med drugim pravijo, da se z izdajo zbornika hočejo skromno oddolžiti padlim partizanom in žrtvam nacizma prav v času, ko grozi svetu nevarnost novih vojaških spopadov. Prizadevanja in boj za ohranitev miru na svetu so skupna zadeva vseh miroljubnih ljudi v Avstriji...

Lubo Urbajs prejel Zlato priznanje OF

Ob obletnici ustanovitve Osvobodilne fronte slovenskega naroda so tudi letos potekale številne proslave širom Slovenije, na katerih so se spomnili tega pomembnega zgodovinskega dogodka. Osrednja svečanost je bila pretekli ponedeljek v prostorih skupščine SRS, na kateri so počastili 27. april 1941 – rojstni dan OF, vsenarodne organizacije, ki je združila vse napredne sile slovenskega naroda v herojski narodnoosvobodilni boj, ko se je podjarmljeni narod uprl in v junaški zmagi nad fašizmom postavil temelj lastne samostojne državnosti.

Za to priložnost Socialistična zveza delovnega ljudstva – naslednica OF – vsako leto podeli Zlata priznanja OF. Med letošnjimi dobitniki tega najvišjega slovenskega odlikovanja je tudi naš dolgoletni bivši urednik in vsestranski narodno politični delavec Lubo Urbajs, ki ga je dobil za dolgoletno vsestransko prizadevno delo na narodnopolitičnem področju v zamejstvu.

Lubu Urbajsu k visokemu odlikovanu iskreno čestitamo z željo, da bi še dolga leta deloval med nami kot funkcionar, poročevalec in tovariš.

Svečanosti v Ljubljani so se poleg vodilnih predstavnikov družbenopolitičnega življenja iz vse Slovenije udeležili tudi zastopniki zamejskih Slovencev.

Srečanje mladinskih zborov na Brnci

V organizaciji Krščanske kulturne zveze in Slovenskega prosvetnega društva Dobrač je preteklo nedeljo v kulturnem domu na Brnci potekalo srečanje mladinskih pevskih zborov. Pod naslovom Pesmi narodov so nastopale otroške in mladinske skupine iz Celovca, Podjune, Roža, Gur in Zilje.

Pokrovitelja srečanja, ki je izredno uspelo, sta bila ministrica za pouk in umetnost dr. Hilde Hawlicek in državnozborski poslanec Karel Smolle. Na posnetku je mladinski zbor iz Lipe, ki ga vodi Anelis Kovačič.

Prisluhnili smo pesmi rožanskih moških pevskih zborov

Srečanja moških pevskih zborov sodijo med tradicionalne pevske prireditve, ki jih Slovenska prosvetna zveza prireja skupno z enim izmed krajevnih prosvetnih društev. Tokrat je skupno s SPD Borovlje vabila v boroveljsko Mestno hišo. Poleg domačinov so sodelovali še moški pevski zbori iz Bilčovsa, Loč in Sel, medtem ko je zbor Dunajski krožek zaradi terminskih težav izpadel.

Predsednik SPD Borovlje Melhior Verdel je uvodoma poleg zborov pozdravil udeležence koncerta, med njimi kulturnega referenta občine Borovlje Schleiherja; predsednik SPZ Tomaž Ogris pa je v svojem pozdravu razmišljal o besedi koncert, ki ima poleg glasbenega smisla tudi druge pojme – vsi pa združujejo ljudi in glasbo in ob koncu naglasil, da je lahko srečen vsak, ki poje ali pa lahko prisluhne ubrano zapeti pesmi.

Vendar sobotni koncert v Borovljah ni bil le navadna pevska prireditev. Pestra je bila že zaradi različnega številčnega sestava posameznih zborov, predstavniki zborov pa so predstavili tudi delo društev, v okviru katerih delujejo. Tega niso opravili z običajnim naštevanjem ali suhoparnim pripovedovanjem, ampak na prijeten, deloma hudomušno dopadljiv način. Boroveljčani so to storili s prikazom čudovitih diapozitovov, s primernim komentarjem Franca Wakouniga, peli pa so pod vodstvom mladega, a izkušenega Romana Verdela. Bilčovski moški zbor je nastopal pod vodstvom mag. Mirka Lauseggerja, „Bilko" je predstavil predsednik Tomaž Gasser. Delo tega društva je obsežno. Bilčovs, tako je povedal Gasser, pa prihaja iz besede Bilka, kar naj pomeni, da so tam nekoč izdelovali razne reči iz slame in so tamkajšne prebivalce včasih imenovali tudi „slamničarje". Mlad po sestavu in starosti je moški pevski zbor KPD „Planina" iz Sel, ki ga vodi Bruno Petrischek. O nastanku zbora je spregovoril Stanko Olip in menil, da so se mladi fantje zbrali iz potrebe po gojitvi domače slovenske pesmi. Odkar MoPZ SPD „Jepa-Baško jezero" vodi Aleš Schuster, je zbor tudi številčno močnejši. Da so v Ločah tudi sicer zelo aktivni, je pokazala nedavna 10-letnica njihovega tamburaškega ansambla. Predsednik Franc Černut je povedal vse o kulturnem delu v Ločah, pa tudi, kako je bilo nekoč s tamkajšnimi lovci, kar so loški pevci ponazorili tudi v hudomušni pesmi, napisani za njihove lovce. Sodelujoči zbori so za zaključek pod vodstvom Aleša Schusterja zapeli še v združenem zboru.

Udeleženci so bili s koncertom zadovoljni, saj so bili zbori dobro pripravljeni, pesmi večinoma vesele, domače in tudi take iz drugih pokrajin.

S koncertom v Borovljah so pričeli domači pevci, potem pa so nastopili zbori iz Bilčovsa, Sel, Loč, zaključno pesem pa so zapeli v združenem sestavu.

Občni zbor SPD „Valentin Polanšek"

bogata kulturna dejavnost

Zadnjo soboto je SPD „Valentin Polanšek" na Obirskem ocenilo preteklo enoletno delovno dobo na svojem vsakoletnem rednem občnem zboru. V posameznih poročilih se je zrcalila pestra dejavnost obirskega kulturnega društva. Tako so bili na sporedu kolesarski izlet, materinska proslava, pohod na Obir, izlet v Postojno in Lipico, nagradno kegljanje, literarna branja, koncert z Obirskim ženskim oktetom ter Sternovim kvintetom in veseloigra z Radišani. V prijateljskem sodelovanju so bili društveniki povezani s sosednimi društvi SPD „Herman Velik" na Kotu, SPD „Srce" v Dobrli vasi, SPD „Radiše", še prav posebno s SPD „Zarja" v Železni Kapli in ne nazadnje tudi s somišljeniki v Sloveniji. Da se taka poznanstva sploh rojevajo, je v veliki meri zasluga pevk Obirskega ženskega okteta. Vztrajno, pogumno in požrtvovalno namreč nadaljujejo začrtano pot deloma same, deloma pa s pomočjo dirigenta prof. Janeza Boleta iz Ljubljane. Poleg 22 pevskih vaj in 26 nastopov je treba omeniti, da je zadnjo jesen izšla v sodelovanju s Slovensko prosvetno zvezo v Celovcu kaseta z naslovom „Grape in sonce", decembra pa so posnele 15 pesmi na besedilo in melodijo Valentina Polanška za tretjo gramofonsko ploščo.

Nadalje pa ostaja odprto vprašanje kvalificiranega dirigenta – tako za ženski oktet kot tudi za moški zbor, ki trenutno deluje pod vodstvom Emanuela Polanška.

V knjižničarskem poročilu je bilo govora o dejstvu, kako vsepovsod televizija spodriva knjigo. Prizadevni odborniki se kljub temu trudijo približati slovensko čtivo z literarnimi večeri in akcijami za bralne značke ne le šolski mladini, temveč tudi odraslim.

V odboru je prišlo do nekaterih sprememb. Predsednik še naprej ostane dr. Gusti Brumnik, podpredsednica je Monika Hribar, tajnika Marta Polanšek in Toni Karničar, blagajnika Nuži Furjan in Vida Brumnik, preglednika pa Dolfi Stern in Izidor Oraže. Dodatno je bilo v širši odbor izvoljenih še 8 Obirčanov in Korčanov.

Društvenike in domačine je razveselila navzočnost častnega predsednika SPD „Zarja" inž. Petra Kuharja, tajnika SPZ dr. Janka Malleja in občinskega odbornika Francija Smrtnika. Večer je izzvenel s slovenskim video-filmom „Na svoji zemlji" po delu znanega pisatelja Cirila Kosmača.

M. P.

PRIREDITVE

Datum	Kraj		Prireditelj
Četrtek **30. 4.** 20.00	Kulturni dom v Šentjakobu	**PRVOMAJSKA PROSLAVA** Sodelujejo: 1. Wiener Tschuschenkapelle, Heino Fischer, govornica Susanne Sohn	
Petek **1. 5.** 15.30	Kulturni dom Danica v Šentprimožu	**DELO ZA VSE – DVOJEZIČNOST ZA VSAKOGAR 1. MAJ – 15.30** za otroke: Nebesno gledališče, Igra za oblake; za odrasle: TV film „Ohne Maulkorb" **18.00** Prvomajski prizori – **19.00** „PROLETENPASSION" – **Schmetterlinge** nato igra pop-skupina Zmeda Za varstvo otrok je poskrbljeno Predprodaja kart Pri Joklnu	Kulturno društvo Pri Joklnu – SPD Danica – SPZ - Komite za obrambo dvojezične šole – Kladivo – ZSM Koroška solidarnost z Nikaragvo

Skupina „Schmetterlinge" v petek 1. maja v Šentprimožu

Sobota **2. 5.** 20.00	Blato KDZ klub	**STRAŽA MLAJA IN ZABAVA**	Koroška dijaška zveza
Sobota **2. 5.** 19.30	Kulturna dvorana „Kassl" v Škocijanu	**VIGREDNI POZDRAV MAMICAM** Sodelujejo: otroška folklora SPD Zarja iz Železne Kaple, MoPz SPD Vinko Poljanec iz Škocijana, otroški pevski zbor iz Škocijana	Otroški pevski zbor iz Škocijana
Sobota **2. 3.**	hotel Obir v Železni Kapli	**10. LOVSKI PLES** Igra: Ansambel Tineta Stareta	Lovski zbor Železna Kapla
Nedelja **3. 5.** 14.30	pri Hafnerju v Gornji vasi pri Žvabeku	**SREČANJE MLADINSKIH ZBOROV** Koncert pesmi narodov. Sodelujejo: otroške in mladinske skupine in zbori iz Žvabeka, Dobrle vasi, Šentvida v Podjuni, Škocijana, Šmihela, Vogrč, Celovca in Kotmare vasi.	Krščanska kulturna zveza
Ponedeljek **4. 5.** do **23. 5.**	Tinje	**PO SLEDOVIH KOROŠKE KULTURE** spremljata: sr. Respicia in Martin Pandel	Katoliški dom prosvete Tinje
Torek **5. 5.** 19.30	farna dvorana St. Josef-Siebenhügel, Celovec	**SOLIDARNOST PROTI APARTHEIDU** Eckehard Krallmann, član južnoafriškega UDF	AKJ, KJS, ÖIE
Torek **5. 5.** 18.00	Univerza v Celovcu, UR z-109	**PROBLEMATIKA IN POZICIJE RAZISKOVANJA NACIONAL-SOCIALIZMA** Univ. prof. dr. Alfred Ableitinger (Gradec)	Inštitut za novejšo zgodovino (prof. dr. Helmut Rumpler)
Sreda **6. 5.**	Kulturna taberna	**ROSA LUXEMBURG-pisma iz zaporov** Sonja Kehler bere in interpretira pesmi	Kulturno društvo
Četrtek **7. 5.** 20.00	Konocenter Wulfenia v Celovcu	**PLES V DEŽJU** – Slovenski film Režija: Boštjan Hladnik, igrajo: Duša Počkaj, Miha Baloh, Rado Nakrst, Ali Raner, Jože Zupan. 1961.	Slovenska prosvetna zveza, Alternativkino

Iz vsebine: Peter živi z neuspelo igralko Marušo. Ker se ne zadeva vrednosti te zveze, išče svojo srečo še naprej po mestnih ulicah. Kaj vse je izgubil, dožene šele tedaj, ko napravi Maruša samomor. Peter se izgubi v noč. Mladi par, ki pleše v dežju, pa naj dojame in uresniči tisto, kar Petru in Maruši ni uspelo.

Petek **8. 5.** 20.00	pri Steklu v Globasnici	**AIDS** – predavanje in pogovor Sodelujejo: Rudolf Gallob, dr. Gerhard Olexinski, Jože Valeško.	Katoliška mladina v Podjuni
Sobota **9. 5.** 20.00	dvorana Schwarzl v Pliberku	**VIGREDNI KONCERT** Nastopajo: tamburaški ansambel SPD „Jepa-Baško jezero" iz Loč, ansambel flavtistov Musikschule Bleiburg/Pliberk, Otroško-mladinski zbor „Mlada Podjuna", MePZ „Podjuna-Pliberk".	MePZ „Podjuna-Pliberk"
Torek **12. 5.** 19.30	restavracija Virunum v Celovcu	**MOŽNOSTI GOSPODARSKEGA PROSTORA ALPE-JADRAN (nem.)** dr. Arnulf Schatzmayr	Club tre popoli
Sreda **13. 5.** 19.00	veliki javni studio avstr. radia, Celovec	**V. SREČANJE MLADIH SLOVENSKIH GLASBENIKOV TREH DEŽEL** s Koroške, s Slovenije, iz Tržaške in Goriške pokrajine	Glasbena šola na Koroškem
Torek **12. 5.** 18.00	Mohorjeva knjigarna v Celovcu	**LITERARNI VEČER** Andreja Kokota (kitara: Marja Feinig) in **ODPRTJE RAZSTAVE SLIK** Andreja Pavliča (Ljubljana)	
Petek **15. 5.** 20.00	Mladinski dom SŠD v Celovcu	**SEN KRESNE NOČI** nastopa: igralska skupina SPD Zarja iz Železne Kaple	Slovenska prosvetna zveza in SPD Bisernica

RAZSTAVE

do 4. 5.	Tinje	**RAZSTAVA DEL WALTERJA KROBATHA** (slike – grafike)	Katoliški dom prosvete Tinje
Torek **5. 5.** 19.30	Tinje	**RAZSTAVA DEL PEPPIJE WEIXELGÄRTNER-NEUTRE IN ELISABETHE SÖDERBERG-WEIXELGÄRTNER** Grafike, oljnate slike in emajli. Odprta do 10. junija 1987.	Katoliški dom prosvete Tinje
Petek **8. 5.** 18.00	Gorenjski muzej Kranj	**OTVORITEV RAZSTAVE FOTOGRAFIJE PETRA PAULA WIPLINGERJA**	
3. 5. 11.00	Posojilnica Pliberk	**RAZSTAVA DEL PROF. FRANCA CEGNARJA** Oljnate slike koroških domačij, ki so aktivno podpirale antifašistični boj (glej knjigo „Korenine žive")	
do 22. 5.	Kulturna taberna Pri Joklnu	**GIBLJIVI SLEDOVI** Karl Vouk, mešana tehnika	Kulturno društvo Pri Joklnu

Razpis

Slovensko prosvetno društvo „Edinost" v Pliberku razpisuje LETOVANJE NA MORJU od 28. julija – 11. avgusta 1987 v Baški na otoku Krku v Jugoslaviji.

Prijave na naslov: SPD „Edinost" Joško Hudl, Nonča vas 81, 9150 Pliberk so možne do 30. maja 1987. Letovanje s prevozom stane 1700 šil. Otroci bodo ves čas letovanja pod nadzorstvom vzgojiletjev in zdravnika. Podrobnejše informacije na Posojilnici Pliberk (tel.: 0 42 35/25 83)

Letujejo lahko otroci od 8 – 14 let.

Marija na Zilji

Prav, ko narava po dolgi zimi pričenja zopet oživljati, prav v tem času je naš znani rojak, šolski upravitelj v Ledincah, botanik in organist **Karl Samonig** praznoval svoj šestdeseti življenjski jubilej. Slavljenec je znan daleč naokrog kot izkušen in priljubljen pedagog, v botaničnem svetu pa velja za izvrstnega izvedenca te vede; svoja proučevanja je opravljal domala po celi Evropi in tudi izven nje. Rojen je bil na Golobovem v Mariji na Zilji, tam je preživel tudi svoja mladostna leta, kjer ga je oblikoval narodno zaveden dom in domača zemlja. Kot nadarjenega otroka ga je oče dal v šole in tako je mladi Karl po končani srednji odšel na Dunaj, na visoko šolo. Povojne, nujne potrebe po dvojezičnih učitelih so ga privedle nazaj na Koroško, kjer se je dokončno izšolal za učiteljski poklic. Tako je na ljudski šoli v Ledincah pričel svoje življenjsko delo, postal po nekaj letih njen ravnatelj, kar je tudi še danes. Nekako mimogrede se je izuril tudi za organista in tako pod Pečnico, v Mariji na Zilji in drugod olepšuje bogoslužje v cerkvah. Po svoji naravi je slavljenec dobričina in ga je težko kdaj srečati nerazpoloženega; nasprotno, ob vsaki le mogoči priliki veje iz njega neka zelo prisrčna veselost in njegove šaljive domislice so del njega samega. Nadvse globoko je povezan z naravo, s svojim rodom, s svojo družino. Iz zakona s šolsko upraviteljico v Mariji na Zilji je izšlo troje otrok, ki so medtem že vsi akademiki. Šola je docela njegov drugi dom, kjer uživa ugled in spoštovanje tako pri sodelavcih, kot tudi pri učencih. Živo tudi spremlja delovanje domačega kulturnega društva in kadar le utegne, se udeležuje njegovih prireditev. Še in še bi lahko naštevali njegove vrline, toda on se dosti ne zmeni za to. Kot pristni sin svoje zemlje je v srcu ostal to, kar sta ga oče in mati naučila – biti človek in služiti svojemu narodu. Zato jubilantu še naknadno kličemo: Ti pa ostani ti – zdrav in vesel, še na mnoga leta!

Dvorec pri Bekštanju

Pretekli teden je moški pevski zbor SPD „Jepa-Baško jezero" prav prijetno presenetil Voltčevega očeta **Joška Oschgana** v Dvorcu pri Bekštanju ob njegovi šestdesetletnici. Kdor pozna tega dobrohotnega in vedno nasmejanega moža, bi le težko verjel, da ima že šest križev za seboj. Rodil se je in doraščal je na Voltčevem in od svojih mladih let moral trdo prijeti za delo – opravljal pa je vse z veseljem in ljubeznijo do rodne grude. Ker je bila med vojno Mikulova rodbina v Rutah pokončana, je mladi Joško tudi tam pomagal preko največjih težav, potem pa se je dokončno posvetil domačemu posestvu. Medtem si je bil zbral svojo življenjsko družico Hanco Kanzian, ki mu je rodila štiri otroke, posvojila pa sta še dekle. Tudi ko je na Voltčevem zagospodaril mladi rod, se slavljenec ni umaknil v zasluženi pokoj. Vedno spet in povsod prime za delo in z ženo vso ljubezen posvečata svojim otrokom in vnukom. Slavljenec, ki je že od svojih otroških let predan narodni stvari, je kot izvrsten igralec v povojni dobi veliko pripomogel h kulturnemu delovanju v Ločah in njegovi okolici. Še naprej pa marljivo obiskuje slovenske prireditve in še posebno rad zapleše, kjer nedvomno „struca" tudi še kakega mladega. Pevci smo torej prisrčno segli slavljencu v roko, ganjen je sprejemal voščila vsakega posameznika in ob lepi domači pesmi se mu je utrla marsikaka solza po licu, ki je pričala, kako je jubilant tudi še danes povezan z našim narodnim življenjem. V prijetni družabnosti smo se pomudili še dolgo časa ob bogato pogrnjeni mizi in domačih vižah v slavljenčevem krogu, ki mu je društveni predsednik posvetil besede v spomin:

Šiəstred liət sə jəh nabrau,/pa muad u srcə sə ustau./Vəlko sə deu pa garou,/s igre liəpe nam igrou./Zato tə mi zapojamo/tuoj praznək tə oliəpšamo;/pa naša srčna želja je;/Še vəlko liət, pa zdraue use,/ da bə po srečə use tə šuo –/žali – Jepa-Baško jezero!

Iščem pomočnico za ordinacijo

Pogoj: znanje obeh deželnih jezikov.

Prošnje je treba nasloviti na naslov: dr. Štefan Jelen, Železna Kapla 6, 9135; tel.: 0 42 38 – 420.

Občinska seja v Žitari vasi

V četrtek, 30. aprila 1987, bo s pričetkom ob 19.00 v sejni sobi požarne brambe v Miklavčevem seja občinskega odbora občine Žitara vas.

MENJAVA DENARJA

Stanje v sredo 29. aprila 1987

Za 100 **dinarjev** dobite	1.75 šil.
Za 100 **dinarjev** plačate	2.20 šil.
Za 100 **lir** dobite	0.96 šil.
Za 100 **lir** plačate	1.02 šil.
Za 100 **mark** dobite	694.30 šil.
Za 100 **mark** plačate	710.60 šil.

Janko Oitzl ponovno izvoljen za predsednika PoBo

Na občnem zboru PoBo, ki je bil minuli petek ob navzočnosti številnih članov PoBo iz Borovelj in okoliških krajev, je bil za predsednika NO PoBo izvoljen ugledni zadružnik Janko Oitzl.

Glede na znane dogodke, ki so privedli do aretacije nekaterih nameščencev in funkcionarjev PoBo, je bila razprava zelo živahna. Člani so ugotovili, da so, kljub opozorilom na zadnjem občnem zboru pred enim letom, nekateri bivši predstavniki PoBo in ZSZ le-te ignorirali.

Zato so na občnem zboru zahtevali dosledno razjasnitev. Novoizvoljeni predsednik in izvoljeni odborniki uživajo zaupanje članov PoBo. Predsednik Oitzl se je ob koncu občnega zbora zahvalil za zaupanje in poudaril, da bo podvzel skupaj z odborom vse, da PoBo zopet pridobi tisti ugled, ki ga je imela.

Kljub podtikavanjem in osebnim napadom poslovodje F. Doujaka na vodilne funkcionarje ZSO (predsednika in tajnika) bo ZSO še naprej odločno vztrajala pri zahtevi, da se nepravilnosti dosledno razčistijo, saj je več kot očitno, da skuša Doujak z nepravilnimi in izmišljenimi trditvami bremeniti tiste, ki so odločno zahtevali razčiščenje.

Predstavnika ZSO sta proti njemu in proti Kleine Zeitung podvzela pravne korake.

Ljudski godci iz Istre

Pravi ljudski godci iz severne Istre so zaigrali minulo nedeljo v kotmirški telovadnici. Poslušalcem se je predstavila skupina Istranova s pristnimi istrskimi ljudskimi instrumenti, kot so to šurla (dvojna flavta), meh, roženice (ljudska oboa), diatonična harmonika, mandola in simbolo (boben). Že več kot sedem let skupina marljivo zbira med Koprom in Čičarijo pristno italijansko, slovensko, hrvaško in romunsko ljudsko glasbo, ki opeva razgibano zgodovino tega polotoka. Reakcije gledalcev so bile razpete med navdušenjem, pozitivnim presenečenjem, strmenjem pa tja do rezerviranega sprejemanja nenavadnih zvokov. Na vsak način je publika spoznala prijetno skupino, ki doma skrbi za sožitje med narodi in to posreduje tudi ljudem v tujini.

Občni zbor KP „Pri Joklnu"

V prvem letu svojega delovanja je dvojezično Kulturno društvo „Pri Joklnu" izvedlo nad 40 kulturnih prireditev. Lok prireditev v kulturni taberni se razpenja od rednih likovnih razstav pretežno slovenskih umetnikov, preko zelo uspešnih lutkovnih in drugih otroških prireditev, koncertov ljudske glasbe iz prostora Alpe-Jadran, literarnih prireditev do kabareta. Društvo bo delo v začrtani smeri nadaljevalo, predvsem pa se bo potrudilo še izboljšati sodelovanje s slovenskim in italijanskim kulturnim prostorom.

Občni zbor je izvolil nekoliko spremenjeni odbor. Predsednik je Peter Wieser, njegov namestnik Sepp Brugger, tajnik je Franz Marenits, njegova namestnica Mira Kernjak, za blagajno pa sta odgovorna Monika Zeichen in Mirko Picej.

Spoštovani gospod Antonič!

Z velikim začudenjem smo v vašem pismu, ki ste ga kot predsednik upravnega odbora Zveze slovenskih zadrug naslovili na „drage rojakinje in rojake na Koroškem", prebrali odstavek, v katerem zlonamerno namigujete, da je dr. Petritz davčni svetovalec Tovarne celuloze OBIR.

Ne moremo razumeti, zakaj poskušate spraviti naše podjetje v povezavo z nepravilnostmi, ki so se dogajale v Posojilnici Borovlje.

Tovarna celuloze OBIR je v letu 1986 imela nad eno milijardo šil. prometa z Zvezo slovenskih zadrug in drugimi slovenskimi koroškimi bančnimi ustanovami, ki so vse članice Zveze slovenskih zadrug.

Davčni svetovalec Tovarne celuloze OBIR je vse od 27. 3. 1980 naprej dr. Walter NEHSL.

Prosimo vas, gospod Antonič, da omenjeno napačno informacijo, ki ste jo posredovali koroški javnosti, popravite z novim pojasnilom v Slovenskem vestniku in Našemu tedniku.

Popravek pričakujemo v interesu našega nadaljnjega sodelovanja.

dipl. inž. Feliks Wieser
poslovodja

VOLLMACHT

Hiermit ermächtige(n) ich (wir) Herrn

Wirtschaftstreuhänder
Dipl.-Vw. Dr. Walter Nehsl
Ger. beeid. Buchsachverständiger und Steuerberater
9500 Villach, Hauptgasse 15

mich (uns)

I. in allen Steuerangelegenheiten vor den Finanzbehörden zu vertreten, insbesonders:
1.) die notwendigen Erklärungen und Bekenntnisse in meinem (unserem) Namen abzugeben, Vorhalte zu beantworten, Rechtsmittel zu überreichen, Verhandlungen abzuführen, sowie alles in meinem (unserem) Interesse nützlich oder zweckdienlich Erscheinende zu verfügen (allgemeine Vertretungsvollmacht), ...

Für alle aus dem gegebenen Auftrag allenfalls entstehenden Streitigkeiten wird als Gerichtsstand das für Villach sachlich zuständige Gericht vereinbart.

Urkund dessen meine (unsere) eigenhändige Fertigung.

Villach, den 1980-03-27

Zellstoffabrik Obir GesmbH
9133 Miklauzhof
Finanzamt Klagenfurt, Ref. 1-Kö.
Str.Nr. 460/6463

Zellstoffabrik Obir Ges. m. b. H.

Priloga: Kopija pooblastila dr. Nehsl-u

Opomba uredništva:

Naprošeni smo bili, da objavimo zgornje pismo kot odgovor „Pismu zveze slovenskih zadrug", ki smo ga objavili v Slovenskem vestniku 17. 4. 1987 na str. 5.

Knjižni klub „Svet knjige“ v knjigarni Drava-Naša knjiga

A-9020 Klagenfurt / Celovec
Paulitschgasse 5-7
☏ 0 42 22 – 55 4 64

V tej številki Slovenskega Vestnika najdete „Pomladanski katalog“ knjižnega kluba „Svet knjige“, ki nudi:

71 izbranih knjig po polovičnih cenah

Ta izjemni popust velja za nove člane ob vstopu v knjižni klub „Svet knjige“ do 20. 5. 1987.

N.pr.: **Atlas Slovenije:**

običajna cena:	šil. 565.00*
cena za člane kluba:	šil. 422.50*
cena za Vas ob vstopu v knjižni klub:	šil. 282,50*

N.pr.: **Svetovna enciklopedija živali:**

običajna cena:	šil. 415.00
cena za člane kluba:	šil. 310.00
cena za Vas ob vstopu v knjižni klub:	šil. 207,50

Delovanje in pravila knjižnega kluba:

- Vsak član prejme na začetku vsakega četrtletja večbarvni katalog, v katerem lahko izbira med več kot 300 knjigami z vseh področij (izvirna slovenska literatura, poljudnoznanstvena in dokumentarna dela, priročniki o zdravju in vzgoji, ilustrirane knjige o vrtnarjenju, kuhanju in ročnih delih, mladinska literatura in pesmi, pravljice in zgodbe za najmlajše).
- Knjige naročite ali pismeno ali po telefonu, ali nas obiščite v klubskem centru knjigarne DRAVA-NAŠA KNJIGA.
- Kot član boste imeli pri vsakem nakupu do 40 % popusta.
- V katalogu četrtletja najdete rok, do katerega naj bi kupili vsaj eno knjigo iz klubskega programa, bodisi po pošti, bodisi v knjigarni. Če ne izrazite svojih želje, pomeni, da naročate knjigo četrtletja (= skrbno izbrana knjiga po še posebej ugodni ceni), ki Vam jo bomo poslali po povzetju.
- Članarine ni.

Če želite koristiti ugodnosti knjižnega kluba (= 4 slovenske knjige na leto – do 40 % popusta), **izpolnite** še danes pristopno izjavo in jo pošljite skupno z vašim naročilom do 20. 5. 1987 na naslov knjižnega kluba v Celovcu, ali nas obiščite v knjigarni:

(* dinarsko ceno množite s faktorjem 0,025; ta tečaj velja za to četrtletje)

PRISTOPNA IZJAVA NOVEGA ČLANA

50% POPUSTA

Iz pomladanskega kataloga sem izbral(a) naslednje knjige po polovični ceni (največ tri):

Št. knjige	Naslov knjige
* DA želim knjigo ABC PLETENJA za samo 5.400 din, to je 10.000 din ceneje	

Po klubski ceni želim naslednje knjige in kasete:

Št. knjige, kasete	Naslov knjige, kasete

Knjige bom plačal(a) po poštnem povzetju. Hkrati s knjigami mi pošljite tudi **darilo – platneno malho.**

* Če knjige ABC PLETENJA ne želite, jo prečrtajte.

Da vam bomo knjige lahko pravočasno dostavili, nam svoje želje sporočite čimprej!

IZREDEN POPUST DANES IN VEDNO V PRIHODNJE

DA, z današnjim dnem postajam član knjižnega kluba SVET KNJIGE pri Mladinski knjigi TOZD Založba v Ljubljani, in imam s tem pravico do vseh ugodnosti, ki jih prinaša članstvo. Kot član kluba bom vsako četrtletje kupil(a) vsaj eno knjigo iz klubskega programa, bodisi v klubskem centru bodisi po pošti. Če do srede četrtletja ne bom kupil(a) nobene knjige, bo to pomenilo, da naročam „knjigo četrtletja“.
H klubu pristopam za dve leti, moje članstvo pa se vsakič, ko članstva tri mesece pred iztekom pismeno ne odpovem, podaljša za eno leto. Izjavljam, da še nisem član Sveta knjige.

Prosimo, pišite s tiskanimi črkami!

Priimek in ime novega člana

Ulica (ali vas) – številka

Poštna številka, pošta **Telefon**

Reg. št. osebne izkaznice **izdano pri** **Datum rojstva**

Poklic Naziv del. organizacije (pri mladoletnikih in študentih naslov zaposlitve staršev)

Ulica (ali vas) poštna številka pošta **Telefon**

Podpis (pri mladostnikih podpis staršev)

Datum

Ta ponudba za vpis v Svet knjige le za morebitne nove člane. Če ste sami že član, jo posredujte prijatelju, ki bi morda tudi rad užival klubske ugodnosti.
Naše priporočilo: v vsaki družini naj bo samo en član Sveta knjige.

Dvojezičnost v Prekmurju

Lahko bi nam bila za zgled

Piše Jože Rovšek

V trikotu med madžarsko, jugoslovansko in avstrijsko mejo, v Prekmurju poteka dvojezično šolstvo že celih 28 let. V tem času so si ta model ogledali tudi mnogi avstrijski pedagogi deželne in zvezne ravni, pa tudi politiki. So se kaj naučili? Mnogo ne, predvsem politiki ne, sicer ne bi poudarjali, da je koroško dvojezično šolstvo zgledno tudi drugim državam. Primerjava obvezne osemletne dvojezične s koroško triletno z obveznimi prijavami zdesetkano šolo je kaj slabo spričevalo avstrijski demokraciji večine, je bolj potrdilo nemškonacionalnega pritiska na Slovence, nepremagane preteklosti. In celo tako šolo moramo braniti, da nam je ne vzamejo!

Razvoj šolstva v Prekmurju

Nova družbena ureditev je ohranila ločene šole izpred vojne. Madžari so vpisovali svoje otroke v šole z madžarskim učnim jezikom, Slovenci pa s slovenskim. Jugoslovanski spor z Informbirojem je mejo z Madžarsko hermetično zaprl in pripadniki madžarske narodnosti so zgubili stik s svojim matičnim narodom. Socialne perspektive, izoliranost od matice, mešani zakoni in občutek majhnosti (nekaj preko 8000 jih je) vse to je povzročilo nagel upad prijav v „madžarske" šole.

Proti letu 1959 so te šole kljub zakonskim zagotovilom postajale prazne. Tako imenovana neprisilna – naravna asimilacija je grozila izbrisati madžarsko narodnost. **Ločene šole so postajale zanjo usodne.**

Ravnatelj Bobovec Franjo: **„Bile so šole asimilacije.** Starši so prijavljali svoje otroke raje v „slovenske" šole, ker so jim tako zagotovili boljše možnosti nadaljnega izobraževanja." Da bi širša družba preprečila izginotje Madžarov, je bila v republiški skupščini sprejeta pobuda, da je treba pripraviti nov koncept vsestranskega razvoja madžarske narodnosti. V šolskem letu 1959/60 so najprej uvedli dvojezični pouk v 1. razredu osnovne šole v Lendavi. Začetek je bil težak. Niso imeli dovolj učiteljev, ki bi obvladali oba jezika in tudi večina učencev ni znala drugega jezika. Z napredovanjem učencev je napredovala tudi dvojezična šola, ki je potrdila svojo uspešnost, ko je prva generacija absolventov te šole uspešno nadaljevala šolanje na srednjih šolah po Sloveniji.

Področje dvojezičnega šolstva je prevzel tedanji ravnatelj in republiški poslanec Janez Kerčmar, danes zanj odgovoren na Zavodu za šolstvo SRS – enota Murska Sobota. Kot mi je pripovedoval, je bilo težko začeti.

„Seveda hajmatdiensta pri nas ni bilo, pa vendar je bilo med nekaterimi Slovenci razširjeno mnenje, da jim madžarski jezik ni potreben. Ravno ob 10-letnici je skupina občanov na ustavno sodišče Slovenije naslovila vprašanje o upravičenosti dvojezičnega šolstva. Ustavno sodišče je kritike z argumenti zavrnilo. Od tedaj dalje pri ljudeh ni bilo več težav. Morali pa smo sproti razvijati ustrezno zakonodajo, ki je ljudi obeh narodnosti spodbujala, da so se zavzemali tako za status narodnostno mešanega ozemlja kakor za dvojezičen pouk. Ustvarjati smo morali zakonska določila, ki so tem krajem in ljudem zagotavljala predpravice."

Razvoj obvezne dvojezične šole je doprinesel tudi k razvoju splošne dvojezične podobe na mešanem ozemlju, ki se kaže v dvojezičnih krajevnih napisih, napisih na upravnih poslopjih, v javnem življenju, na sodiščih, uradih in drugod. Dvojezičnost pomeni tudi prednost pri zaposlitvi. Vsa vodilna in javna delovna mesta zasedajo obvezno dvojezični občani. Dvojezičnost v vrtcih, v obvezni dveletni predšoli (mali šoli), v posebni šoli (Sonderschule), v srednjem šolstvu je izenačila oba jezika na raven enakopravnih materinih jezikov.

Organizacija dvojezičnega šolstva

- Na vsem narodnostno mešanem ozemlju ob meji v dolžini 40 in širini 8-10 km so dvojezični otroški vrtci.
- Centralne in podružnične osnovne šole imajo organizirano obvezno dvoletno malo šolo.
- Ves pouk v osnovnem šolstvu (8 let) je dvojezičen.
- Dvojezične so tudi posebne šole.
- Srednja šola pedagoške, ekonomske in kovinarske usmeritve v Lendavi je dvojezična.

Usposabljanje pedagoških kadrov

Vse vzgojiteljice v vrtcih, vsi učitelji na vseh nivojih šol morajo obvezno enakopravno obvladati oba jezika. To dokažejo s spričevalom srednje dvojezične šole (kar je minimum) ali z diplomo Pedagoške akademije z lektoratom za madžarski jezik v Mariboru ali z diplomo pedagoške fakultete z lektoratom ali s končano hungaristiko.

V nasprotnem primeru morajo opravljati zahteven diferencialni izpit, ki vsebuje: nastop z uporabo madžarskega jezika, madžarsko slovnico in madžarsko otroško in mladinsko književnost.

Pri dvojezičnem pouku v Lendavi

Pedagoški svetovalec Janez Kerčmar

Obiski na šolah

Največja dvojezična osnovna šola je centralna šola „Drago Lugarič" v Lendavi/Lendvai, ki sem jo obiskal skupaj z vodjem dvojezičnega šolstva. Ravnatelj Bobovec Franjo in njegov pomočnik Szekeres Vili sta mi pripovedovala, da so vsi njihovi učenci enakovredno dvojezični. Na šoli je 51 oddelkov in lahko sem si izbral kateregakoli in prisostvoval pouku. Šel sem v 7. razred k uri kemije. Učitelj še pomislil ni, da me zanima dvojezičnost. Ob utrjevanju znanja je spontano prehajal z enega na drugi jezik in učenci so mu sledili. Ob razlagi nove snovi je prešel na drugi jezik, kadar je hotel utrditi kak nov pojem tudi v tem jeziku, toda potem se ni povrnil, ampak je v tem jeziku nadaljeval. Dominantnega jezika ni bilo opaziti.

„Dvojezičnost je nekaj samoumevnega", mi je zatrjeval ravnatelj. „Največkrat se niti učenci nit učitelji ne zavedo, da so spremenili jezik".

Zanimal sem se tudi za sociološka gibanja po oddelkih. Ta merijo s sociometričnimi metodami in tudi ustrezno pedagoško ukrepajo. Osnovna ugotovitev ob tem pa je, da se učenci ne grupirajo po materinem jeziku in po narodnosti. Socialne izoliranosti zaradi teh vzrokov ni.

Na podružnični šoli v Gaberju/Gyertyanos sem se pogovarjal z učiteljico Lutar Jelko, ki v prvem razredu izvaja šolski poskus: da bi se učenci hitreje naučili obeh jezikov, jih uči dodatno slovensko, njena kolegica pa madžarsko. Poskus izvajata samo pri jezikovnem pouku. Baza ostaja dvojezična. (Podoben poskus so pred nekaj leti predlagali tudi naši dvojezični učitelji, pa ni bil sprejet!)

„V naših šolah ne prevajamo, snov ponovimo samo vsebinsko in še to samo na nižji stopnji" sta mi pripovedovali. „Da bi čimprej lahko enakovredno poučevali v obeh jezikih, poskušano s poskusom dvigniti nivo jezikovnega znanja. Učence navajamo na samostojno delo, veliko morajo govoriti; ko jim sledimo na višji stopnji, ugotavljamo, da so samostojnejši, iznajdljivejši, se bolje učijo tretjega jezika. **Tihih zaposlitev nimamo, ker ni potrebno, saj vsi uporabljajo oba jezika. Metoda tihe zaposlitve je zastarela."**

„Ugotovili smo, da so bili problemi v 1. razredu pri opismenjevanju. Da bi se otroci boljše in hitreje naučili drugega jezika, morajo izhajati iz svojega materinega, zato v prvem razredu opismenimo Slovence v slovenski, Madžare pa v madžarski obecedi, v drugem razredu pa dodajamo opismenjevanje v drugi obecedi", je pojasnil tov. Kerčmar. Na manjši popolni osnovni šoli Dobrovnik/Dobrovnak je ravnateljica pripovedovala o dobrem sodelovanju s šolami z Madžarske. Sodelujejo s šolo v Lenti in so z njo pobrateni. To traja že 12 let. Sedaj se združujejo tudi že učitelji po predmetih, srečujejo se učenci, prirejajo skupne proslave i. dr. Pomoč matice jim je v veliko pomoč predvsem pri izpopoljevanju in preverjanju jezikovnega znanja. Tako kot ta šola, so povezane vse šole mešanega ozemlja s šolami na Madžarskem.

Dober teden dni pred menoj (4. 4.) se je v spominsko knjigo te šole vpisal dr. Tihy iz Urada zveznega kanclerja in član dunajske strokovne komisije. Povedali so mi, da je obiskal dvojezične šole in se pogovarjal z učitelji in učneci. Upajmo, da to ni bil samo alibi obisk in da se bo tudi avstrijska pedagogika znebila nemškonacionalnega pritiska in se dokopala do demokratičnega, humanega gledanja na potrebe skupnega sožitja. Če že ne zaradi manjšin, pa vsaj zaradi večine. Vsaj do nje naj postane demokratična, naj je ne poneumlja in dehumanizira. Pozitivnih zgledov je dovolj, prav ponujajo se!

Ob obletnici Černobila:

Prikrivanje motenj v jedrskih centralah

Kot poroča hamburški Der Spiegel, naj bi ležalo v arhivih Mednarodne agencije za jedrsko energijo IAEA s sedežem na Dunaju okoli 250 poročil o motnjah, ki so jih doslej zabeležili na jedrskih centralah po vsem svetu. Poročila javnosti niso dostopna, zato predstavljajo podatki iz tistih 48 poročil, do katerih je prišel Spiegel, dokajšnjo senzacijo.

Gre za poročila, ki so jih v tej organizaciji – vključena je v sistem OZN – zbrali v okviru tako imenovanega „Incident Reporting System", pri tem pa redakcija poudarja, da gre pri 47 od teh poročil za prikrivanje hudih in nevarnih motenj pred javnostjo.

Že nesreča, ki jo je doživljala ameriška jedrska centrala v Harrisburgu marca 1979, je v mesecih, ki so ji sledili, opozorila na to, da si jedrski lobby prizadeva za podcenjevanje nevarnosti, ki jo predstavljajo jedrske centrale in to tudi tedaj, ko „motnje" že uhajajo z vajeti. Tako se je na Otoku treh milj zgodilo, da je temperatura v reaktorju že dosegla 1100 stopinj Celzija, ko bi morali naglo evakuirati vse prebivalstvo. Dejansko pa so evakuirali le noseče ženske in otroke, pa še te z zamudo dveh dni. Na obseg možne katastrofe je širšo javnost – ker so bile možnosti za prikrivanje bistveno manjše – opozorila šele černobilska katastrofa, katere obletnica je bila 26. aprila. Kljub temu pa so odtlej na omrežje priključili še 26 novih reaktorjev.

Za las mimo katastrofe

Med 48 dosjeji je precej takšnih, ki pričajo o dogajanju „na robu katastrofe". Sem prav gotovo sodi motnja, ki so jo v jedrski elektrarni Embalse v Argentini prvič opazili 30. junija 1983. Odpovedala je črpalka, zaradi česar je začela nevarno naraščati temperatura tudi v sekundarnem hladilnem krogotoku. Potem ko so se razmere razvijale tako, da so stanje ocenili kot „na pol poti do Harrisburga", so ugotovili, da je okvaro povzročil manjkajoči vijak. Podobna človeška zanikrnost je sprožila tudi motnjo, do katere je prišlo 21. februarja 1983 v Kozloduju v Bolgariji, kjer se je prav tako začela nevarno dvigati temperatura v hladilnem sistemu. Vzrok: zaradi pretrganega kabla so se odprli ventili. Tudi slabo predvidene potresne razmere bi utegnile biti vzrok za to, da Černobil ne bi bil prva katastrofa jedrske energetike. Gre pav tako za bolgarsko elektrarno, ki je bila zgrajena na romunski meji (poročilo 155) v skladu s predvidevanji, da potresni sunki na tem območju ne bodo presegali stopnje štiri do pet na mask lestvici. Četrtega marca 1977 je to območje stresel potres, ki je dosegel stopnjo pet do šest. Centralo so kajpada razmeram primerno utrdili. Kozloduj je predmet še ene „motnje". Ko so 30. junija 1972 mehaniki okoli polnoči opravljali vzdrževalna dela na črpalki za hladilno sredstvo, reaktorjev niso zaustavili. Dve uri kasneje so sporočili, da vdira v ozračje močno radioaktivno hladilno sredstvo. Napako so odpravili šele po trinajstih urah in v poročilu ni navedeno, kolikšno je bilo radioaktivno onesnaženje okolja.

Zanikrno vzdrževanje in napake delavcev

V NDR je 13. avgusta 1984 puščal primarni hladilni krog reaktorja v Greifwaldu, ker je bilo novo tesnilo slabo nameščeno. Dva meseca je bilo za podobno motnjo krivo pokvarjeno tesnilo. Tudi maja 1985 je na tem reaktorju prišlo do vdora hladilnega sredstva iz primarnega v sekundarni krog. V Kannupu je januarja 1985 pri pretakanju radioaktivnih odpadkov puščala gumijasta cev, zaradi česar je prišlo do iztekanja težke vode, ki je vsebovala med drugim tudi radioaktivni tritij. Cev so dva dni kasneje popravili z lepilnim trakom, tako da je ob naslednji priložnosti spet prišlo do iztekanja težke vode. Pregled je potem razkril, da so originalno cev zamenjali z manj vredno in neustrezno.

- **Po svetu deluje zdaj 397 reaktorjev v 26 državah, od tega 99 v ZDA, 50 v SZ, 49 v Franciji in 21 v ZRN.**

Človeške napake, zanikrno vzdrževanje: v Tarapurju v Indiji je sto kubičnih metrov radioaktivno onesnažene vode prišlo v kanalizacijo, ker je počilo šest let staro gumijasto tesnilo. Zaradi slabega vzdrževanja je do izteka tekočine prišlo tudi v Tihangeju v Belgiji. Samo Francozi so poročali o motnjah na sistemih za hitro izključitev v sedmih reaktorjih, toda grozljivo je dejstvo, da v treh od sedmih primerov niso odkrili vzroka. Rekorder med doslej znanimi motnjami pa je reaktor v Jaslovskih Bohumicah na Češkoslovaškem: štiri motnje v enem letu.

V Catawbi v ZDA je inženir 15. avgusta 1985 zapustil kontrolno mesto, da bi pomagal kolegu pri drugem reaktorju, pri tem pa je pozabil ustaviti polnjenje tanka v primarnem hladilnem sistemu. Štiri dni kasneje je tehnik dolge ure skušal popraviti kontrolno lučko na zasilnem sistemu za oskrbo z električnim tokom, šele v naslednji izmeni so ugotovili, da pomožni sistem sploh ne dela. Julija 1985 je tehnik v centrali Fermi ventil zaprl, namesto da bi ga odprl – „ker navodilo ni bilo dovolj jasno". V elektrarni Brunswick pa je julija 1985 izbruhnil požar, ker so rele na enosmerni tok nadomestili s takšnim na izmeničnega. V elektrarni v Cooperju pa so avgusta 1985 zamenjali dve žici, zaradi česar je prišlo do obratnega krmiljenja ventilov.

Javnost je bila doslej seznanjena samo z eno od teh motenj, in sicer s tisto v Grohndeju (ZRN) 6. marca 1985, kjer naj bi med „poskusnim pogonom odpovedala varnostna polnilna črpalka". Toda poročilo ni bilo točno: v resnici so najprej odkrili, da zasilna hladilna črpalka že nekaj časa ne deluje, nato pa še, da ne deluje več črpalk te vrste. Takšna okvara pa velja med strokovnjaki za „pol poti do stalitve jedra".

Marjan Sedmak
(Delo, Ljubljana)

Teden Rdečega križa:

Pomagajmo pomagati!

Avstrijski Rdeči križ deluje že več kot sto let in na številnih humanitarnih in socialnih področjih nudi hitro in učinkovito pomoč, pomaga ljudem, ki so se znašli v sili. Prav tako opravlja pomembno delo na področju vzgoje, ko posreduje znanje za prvo pomoč, za nego bolnikov in dojenčkov, njegov mladinski odsek pa tudi pri učenju plavanja ter pri prometni vzgoji. V okviru avstrijskega Rdečega križa deluje – večinoma brezplačno – več kot 30.000 sodelavk in sodelavcev.

Za uspešno opravljanje svoje široke človekoljubne dejavnosti potrebuje Rdeči križ seveda tudi denarna sredstva. Zato vsako leto v mesecu maju priredi poseben „Teden Rdečega križa", v katerem številni pomočniki, posebno iz vrst šolske mladine, zbirajo prispevke. Letos bo „Teden Rdečega križa" v času od 3. do 9. maja, tokrat prvič tudi kot „informacijski teden", ko bo javnost še dodatno seznanjena z nalogami in dejavnostmi Rdečega križa v Avstriji.

Za ta teden naj velja geslo: POMAGAJMO POMAGATI!

Hitreje in udobneje!

adria airways

Iz Ljubljane k soncu!

Dubrovnik Mali Lošinj
Mostar Ohrid
Pula Split
Tivat Zadar

Prodaja kart in informacije:

Cartrans Reisebüro Celovec, Paulitschgasse 7, ☎ 51 26 80
Kärntner Landesreisebüro, Celovec, Neuer Platz 2
Springer Reisebüro, Leutschacher Str. 17, ☎ 33 5 20

Janko Malle 2

Duhovni mozaik slovenske kulture je bogatejši

(Tajniško poročilo na občnem zboru SPZ 27. 3. 1987)

Skrb za literaturo je v tem, da SPZ skuša v organizacijsko-animativnem smislu posvečati pozornost za literarno ustvarjanje na Koroškem. Nekaj k temu doprinašajo vsakoletna pisateljska srečanja na Obirskem. Ta naloga pa ni lahka, **če pisateljska srenja pri takih srečanjih ni prisotna kot vsebinski oblikovalec in usmerjevalec literarnega ustvarjanja med koroškimi Slovenci.** To je tudi problem „koroškega mladja", ki pa mu je šteti v dobro, da se kljub tem stiskam drži. Čeprav primanjkuje literarnega naraščaja in so gmotne težave že naznanjale konec reviji, je vendar doslej opravičila svoj obstoj s pluralistično naravnano literaturo in s kulturnim dialogom, kar omogoča in pospešuje kvaliteten napredek literarnega ustvarjanja med koroškimi Slovenci.

V tem sklopu igrajo svojo vlogo še druge izobraževalne dejavnosti, ki se pa pojavljajo bolj ali manj občasno (predavanja o slovenski zgodovini, predavanja Grmiča/Rajhmana o narodu in cerkvi, predavanja o varstvu okolja, zdravstvu idr.; posebno organizacijsko obliko ima Rožanski izobraževalni teden, ki mu počasi le uspeva **svoje delo usmeriti predvsem v izobraževalno smer namesto obnavljanja tradicionalne prireditvene kulture.** Podobne poti ubirata tudi „Podjunska jesen" in „Globaški kulturni teden"). Vprašanje izobraževanja je načelno kulturno vprašanje in bo moralo pri nas dobiti tudi ustrezne organizacijske okvire, da bomo to dejavnost lažje usmerjali, usklajevali in postavili na višjo organizacijsko ravan.

Izmed najpomembnejših dejavnikov za kulturno rast in izobraževalno dozorevanje je naša skrb za povezovanje z obstoječimi izobraževalnimi strukturami od otroških vrtcev preko osnovnih šol do višjih nivojev izobraževanja. Povečano število otroških kulturnih skupin, ki so nastale v zadnjem desetletju, pozitivno vpliva na delovanje kulturnih društev. **Smotre dela z otroci bo treba še naprej načrtno zasledovati in izdelati skupen program za sodelovanje učencev, učiteljev in staršev na otroških in drugih društvenih prireditvah. Mladinska revija „Pokaži, kaj znaš" je že nakazala začrtane smernice, gre pa za izpopolnjeno, pomnoženo in v sodelovanju z izobraževalnimi ustanovami izdelano akcijo kulturnega delovanja z otroci.**

Neštetokrat ugibamo, zakaj kljub opazni pripravljenosti težko pritegnemo mladino k večjemu sodelovanju. Pri iskanju odgovora pravzaprav kar hitro najdemo krivca kar v mladini sami, češ da ne ve, kaj hoče. Toda ni morda krivda prav v tem, da mi nimamo za njihove interese dovolj posluha, da jim ne nudimo, kar je za njihove pojme zanimivo in privlačno? Ni morda naša ponudba včasih zastarela, preveč tradicionalno konzervirana brez relacij do sedanjih problemov, nismo morda premalo odprti do vsega, kar je novega in s čemer je mladina seznanjena? Morda bi se zavedli, če bi bili pripravljeni sprejeti sporočilnosti kakšnega mladinskega kabareja, recimo igre „Kričal bi", s katero je igralska skupina Koroške dijaške zveze prizadeto spregovorila o vprašanjih vzgoje v naših slovenskih vzgojnih ustanovah. Se nismo odvrnili prav od te mladine s tem, ko nekateri niso bili niti pripravljeni poslušati, kaj nam ima povedati in so demonstrativno zapuščali predstave? Z apeli in z nekim prisilnim „osrečevanjem", da naj se mladina vključi v kulturno delo, ne bomo nikogar pridobili. **Samokritično se moramo vprašati, zakaj se mladina otepa slehernega vezanja in vnaprej določenega dela, toda želi biti kljub temu ustvarjalna, vendar nekonvencionalno, z lastnim razmišljanjem in izražanjem.**

To vprašanje ni izrecno vprašanje krize mladinskega dela, to je izraz naše duhovne krize. **V nekaterih naših društvih primanjkuje načrtnega dela, vse preveč so usmerjeni v tri, štiri stalne prireditve v letu** (koncert, koroški večer za turiste, materinska proslava, ples, miklavževanje), medtem pa gre neopazno mimo vrsta zanimivih obletnic in dogodkov. Ne registriramo jih, ker z improvizacijo narašča naveličanost in utrujenost, ki ne dovoljuje poglobitve, predvsem pa ne novih in izvirnih idej.

Situacija, postaja kompleksna če zaide v krizo celotno delovanje društva, ko primanjkuje kulturno in politično podkovanih in usposobljenih kadrov. Kulturni molk je povezan z nedejavnostjo, z idejno in duhovno plitvostjo in z vprašljivimi pristopi do dela.

Nove zamisli in posluh za želje in potrebe ljudi so verjetno primeren način, da bi aktivnost v društvih povečali in zboljšali. Za vsebinsko oblikovanje naše kulturne dejavnosti so društva še vedno najučinkovitejša oblika. **Naše tradicionalne kulturne dejavnosti so osnova, s katerimi bi se morali odzivati na razne pojave družbenega življenja na vasi in v našem življenjskem okolju,** jih sooblikovati z našimi predstavami, recimo; ukinitev delovnih mest in zapiranje tovarn, socialna razhajanja, odtujenost in osamljenost ljudi, urbanizacija in demografske spremembe dvojezičnega ozemlja, mamila, ekologija, zahteve po miru v svetu, nasprotovanje jedrskemu oboroževanju, boj proti lakoti in uničevanju naravnih ravnotežij. To so morda ravno tako žgoča vprašanja današnjih dni kot travma narodnega zatiranja in kratenja jezikovnih pravic, bolestno izražena tudi v naši kulturni dejavnosti. Subjektivne izkušnje naših ljudi s temi vprašanji bo treba jemati resno. To je predpogoj za kritično spoznavanje političnih, družbenih in drugih situacij. **Smotri v tej smeri ubranega razvojnega procesa naj bi bile demokratične oblike komunikacije, demokratizacija kulturnega in raziskovalnega dela z** odpiranjem in usmerjanjem v vsakdanje pojave, s katerimi ima človek opravka.

Precej naporov smo vložili, da bi se slovenska kultura, predvsem naša koroška v zadovoljivi meri pretakala v skupnem slovenskem kulturnem prostoru in da bi se uveljavljala, našla razumevanja pri sosednjem narodu v deželi in se obenem v teh stikih bogatila z drugimi izkušnjami.

Ker se naše kulturne dejavnosti srečujejo z nenehnim nihanjem med množičnostjo in kvalitetno rastjo, med zapiranjem pred zunanjem svetom in bojazljivim sodelovanjem z drugimi kulturnimi dejavniki izven naše kulturne srenje, se zavest o celovitosti slovenskega kulturnega in narodnostnega prostora razvija na relativno nizkem nivoju in se duhovna odtujitev od osrednjega slovenskega kulturnega prostora izraža v pomanjkanju kvalitetnega pretoka informacij in v nostalgično naravnanem mišljenju osrednje Slovenije o naši fiziognomiji. **Prav gotovo se funkcionalnost t. im. skupnega slovenskega kulturnega prostora doslej v veliki meri izčrpava v vsakdanjem pragmatizmu, ki komajda presega folkloristični nivo** (gostovanja z našo kulturno dejavnostjo). **Komunikacija na tej ravni je lahko celo škodljiva, ker ustvarja vtis manjvrednosti naroda, ki mu manjšina pripada.**

Z hvaležnostjo pa beležimo, da je strokovna pomoč, ki nam jo nudi Zveza kulturnih organizacij Slovenije, bistvenega pomena za naše delo. Prirejanje raznoraznih seminarjev, usposabljanje kadrov in programiranje sodelovanja so področja, kjer je ta povezanost najbolj prisotna. Morda smo se uslug in pomoči s strani SRS na strokovnem področju doslej premalo posluževali, prav tako kot šele v zadnjem času ponovno odkrivamo pomen sodelovanja z obmejnimi občinami onstran Karavank. **Globalno pa bo treba v bodoče načrtno, dolgoročno in z neprimerno večjimi sredstvi zastaviti pretakanje visokih kulturnih dosežkov osrednje Slovenije v naš zamejski prostor.** Če ob uradnem sodelovanju med Koroško in SRS kljub večkratnim poskusom ni prišlo do konkretno zasnovane izmenjave gledaliških gostovanj, manjšina ne bi smela nositi breme tega zaskrbljujočega razvoja. Če hočemo udejaniti misel o skupnem slovenskem kulturnem prostoru, bo potrebno, da bodo npr. poklicna slovenska gledališča s svojimi najboljšimi predstavami vključila gostovanja v zamejstvu v svoj reden program.

Če že govorimo o sodelovanju, ne moremo mimo **ugotovitve, da uradna Koroška kljub neznatno nizkim finančnim dotacijam slej ko prej mačehovsko prezira našo kulturno ustvarjalnost.** Tudi naš dejavnejši pristop, da bi na dunajskih tleh iztržili nekoliko več gmotne podpore, doslej ni bil bogve kako uspešen.

Ko razpravljamo o odnosih med obema kulturama na Koroškem, se v še večji meri zavedamo pomanjkljivega sodelovanja z organizacijami večinskega naroda, predvsem v naši bližnji okolici.

(dalje v prihodnji številki)

RADIO-TELEVIZIJA

TV AVSTRIJA 1

Petek, 1. 5.: 13.15 Edith Stein, židovska filozofka, ki so jo umorili v taborišču Auschwitz – 14.00 Življenje za gosposko, film o služabnikih – 15.00 Neptunova hči, ameriški film – 16.35 Lepotica in pošast, pravljična uprizoritev – 17.55 Helmi, prometna vzgoja za otroke – 18.00 Dunajska Ringstraße – 19.00 Slike iz Avstrije – 19.30 Čas v sliki – 19.50 Šport – 20.15 Trdo življenje, film – 21.50 Spitting Image, satirična lutkovna oddaja – 22.10 Metropolis, nemški film.

Sobota, 2. 5.: 9.00 Poročila – 9.05 Angleščina – 9.35 Francoščina – 10.05 Ruščina – 10.35 Hector, vitez brez strahu in napake, italijansko-francoski film – 12.05 Nočni studio – 13.05 Poročila – 14.15 Zaroka na Wolfgangskem jezeru, avstrijski film – 15.45 Živali iščejo dom – 16.00 Ostržek – 16.25 Skrivnostno življenje v morju – 17.05 Bele rokavice, lutkovna oddaja – 17.30 Odkritja in izkušnje – 17.55 Otrokom za lahko noč – 18.00 Tedenski pregled sporeda – 18.25 Veselo v soboto – 19.00 Avstrija danes – 19.30 Čas v sliki – 19.55 Šport – 20.15 Glasbeni paviljon, najbolj priljubljene avstrijske melodije – 21.50 Kabaret – 22.50 Šport.

Nedelja, 3. 5.: 11.00 Pogovor z novinarji – 14.35 Samotni volk, jugoslovanski film – 15.55 Risanka – 16.20 Lutkovna oddaja – 17.30 Akcija otroška pomoč – 17.40 Klub seniorjev – 18.25 Poglej in ugani – 18.30 Mi, družinska oddaja – 18.50 Loto, tedensko žrebanje – 19.00 Slike iz Avstrije (Koroška) – 19.30 Čas v sliki – 19.50 Šport – 20.15 Barnhelmska Mina, gledališka predstava – 22.30 S klavirjem okoli sveta – 23.15 Nočni studio.

Ponedeljek, 4. 5.: 9.00 Poročila – 9.05 Živ živalski svet – 9.30 Avstrijska kuhinja – 10.00 Šolska oddaja – 10.30 Zaroka na Wolfgangskem jezeru, avstrijski film – 12.00 Iz parlamenta – 13.00 Poročila – 16.05 Risanka – 16.30 Cvetličar – 17.05 Risanke – 17.30 Zgodbe iz Floride – 17.55 Otrokom za lahko noč – 18.00 Slike iz Avstrije – 18.30 Mi, družinska oddaja – 19.00 Avstrija danes – 19.30 Čas v sliki – 20.15 Šport – 21.08 Kuharski mojstri – 21.15 Miami Vice – 22.00 Obrazi Evrope – 22.10 Galapagos, pošastni raj, film – 22.55 Glasbena scena 87 – 23.40 Poročila.

Torek, 5. 5.: 9.00 Poročila – 9.05 Živ živalski svet – 9.30 Angleščina – 10.00 Na poti k združeni Evropi – 10.30 Samotni volk, jugoslovanski film – 12.10 Šport – 13.00 Poročila – 16.05 Risanka – 16.30 Otroška oddaja – 17.05 Čebelica Maja – 17.30 Oddaja z miško – 17.55 Otrokom za lahko noč – 18.00 Slike iz Avstrije – 18.30 Mi, družinska oddaja – 19.00 Avstrija danes – 19.30 Čas v sliki – 20.15 Inozemski report – 21.08 Poglej in ugani – 21.15 Izrinjenec, francoski film, 3. del – 22.15 Slike v ogledalu – 23.00 Jason King – 23.50 Poročila.

Sreda, 6. 5.: 9.00 Poročila – 9.05 Živ živalski svet – 9.30 Francoščina – 10.00 Ljudska glasbila – 10.15 Tujski promet v Avstriji – 10.30 Naša mala farma – 11.20 Rdeči panter – 11.35 Mozart in Meisel – 12.10 Inozemski report – 13.00 Poročila – 16.05 Rdeči panter – 16.30 Lutkovna oddaja – 17.05 Risanka – 17.30 Obalni piloti – 17.55 Otrokom za lahko noč – 18.00 Slike iz Avstrije – 18.30 Mi, družinska oddaja – 19.00 Avstrija danes – 19.30 Čas v sliki – 20.15 Hindenburg, film o nesreči cepelina „Hindenburg" – 22.05 Kottan – 23.35 Poročila.

Četrtek, 7. 5.: 9.00 Poročila – 9.05 Živ živalski svet – 9.30 Dežela in ljudje – 10.00 Delo v gospodinjstvu nekoč in danes – 10.15 Oddih in pokrajina – 10.30 Hindenburg, ameriški film – 12.20 Klub seniorjev – 13.05 Poročila – 16.05 Risanka – 16.30 Otroška oddaja – 17.05 Risanka – 17.15 Sedem svetovnih čudes – 17.30 Zgodba plemenitega konja – 17.55 Otrokom za lahko noč – 18.00 Slike iz Avstrije – 18.30 Mi, družinska oddaja – 19.00 Avstrija danes – 19.30 Čas v sliki – 20.15 Dober večer Avstrija – 21.50 Na cestah San Francisca – 22.35 Pri meni si na pravem mestu, ameriški film.

TV AVSTRIJA 2

Petek, 1. 5.: 9.00 Poročila – 9.05 Rdeči panter – 9.30 Dober dan kapitalisti, turisti v Afriki – 11.00 Jubilejni koncert iz Berlina – 14.00 Pesmi za Song Contest 1987, 1. del 14.45 Obrazi Evrope – 14.55 Pogovor z operno pevko Vilmo Lipp – 15.55 Svetovno prvenstvo v hokeju na ledu – 18.30 Novo iz naravoslovja in tehnike – 19.25 Nekoč – 19.30 Čas v sliki – 19.50 Najlepše otroške pesmi – 20.15 Atlantik-Coup, film, 1. del – 21.45 Šport, svetovno prvenstvo v hokeju na ledu – 23.00 Moje telo za poker, film.

Sobota, 2. 5.: 14.00 Pesmi za Song Contest 1987, 2. del – 14.45 Obrazi Evrope – 14.55 Iz parlamenta – 15.55 Svetovno prvenstvo v hokeju na ledu – 18.25 Nogomet – 19.00 Za prijatelje filma – 19.30 Čas v sliki – 19.55 Novo v znanosti – 20.15 Atlantik-Coup, 2. del – 21.50 Gentlemanski ubijalec, ameriški film – 23.00 Benny Hill, angleški komik – 23.35 High Chaparral, vestern.

Nedelja, 3. 5.: 9.00 Poročila – 9.05 Rdeči panter – 9.30 Neptunova hči, ameriški film – 11.00 Koncert – 12.40 Sto mojstrovin – 12.55 Športno popoldne – 19.30 Čas v sliki – 19.50 Zadeva za ljudskega odvetnika – 20.15 Atlantik-Coup, 3. del – 22.00 Dinastija – 22.45 Šport – 23.05 Dotar, ameriški film.

Ponedeljek, 4. 5.: 17.25 Nekoč – 17.30 Fizika – 18.00 Lindenstraße – 18.30 Agentka s srcem – 19.15 Najlepše otroške pesmi – 19.30 Čas v sliki – 20.15 Mozart in Meisel – 21.08 Kuharski mojstri – 21.15 Čas v sliki – 21.35 Kulturne vesti – 21.50 Šiling – 22.10 Mož se stara, francoski film – 23.40 Številka šest.

Torek, 5. 5.: 16.55 Nekoč – 17.00 Okolje v naši roki – 17.15 Tujski promet v Avstriji – 18.00 Kviz z otroci – 18.30 Agentka s srcem – 19.15 Najlepše otroške pesmi – 19.30 Čas v sliki – 20.15 Hopala – 21.08 Poglej in ugani – 21.15 Čas v sliki – 21.35 Kulturne vesti – 21.35 Klub 2.

Sreda, 6. 5.: 16.55 Nekoč – 17.00 Naše okolje – 17.30 Dežela in ljudje – 18.00 Nedotaknjena divjina – 18.30 Agentka s srcem – 19.15 Najlepše otroške pesmi – 19.30 Čas v sliki – 20.15 Šport – 22.05 Gledališki magazin – 23.05 Čaj v Arhimedovem haremu, francoski film.

Četrtek, 7. 5.: 17.10 Nekoč – 17.15 Računalniki 5. generacije – 18.00 Francoska kuhinja – 18.30 Agentka s srcem – 19.15 Najlepše otroške pesmi – 19.30 Čas v sliki – 20.15 Poročila in ozadja – 21.15 Čas v sliki – 21.35 Kulturne vesti – 21.50 Nogomet in toto – 22.20 Klub 2.

TV LJUBLJANA

Petek, 1. 5.: 8.50 Teletekst – 9.05 Poročila – 9.10 Smešno za zjokat, lutkovna predstava – 9.55 Pihalni orkestri: Papirniški orkester Vevče – 10.25 Jesenice: prvomajska proslava, prenos – 11.30 Prvomajska praznovanja – 12.15 Drugačna sneguljčica, madžarski risani film – 13.45 Sonce in sence – 14.45 Glasbena parada 3 srca Radenci 87: Big band RTV Ljubljana – 15.20 Prvomajsko praznovanje na Poljanah – 16.20 Poročila – 16.25 Moji konji – 16.40 Fračji dol – 17.05 Rdeči in črni, jugoslovanski film – 19.05 Risanka – 19.26 Vreme – 19.30 Dnevnik – 20.05 Srce gorate dežele – 21.00 Po sledovih Slovencev v svetu: Delavci vseh dežel – 21.45 Poročila – 21.50 Truplo v knjižnici – 22.40 Podeželana, ameriški film.

Sobota, 2. 5.: 7.45 Teletekst – 8.00 Poročila – 8.05 S. Makarovič: Škrat Kuzma – 8.25 Radovedni taček – 8.40 Pamet je boljša kot žamet – 8.45 Ko bo pomlad – 9.15 Japonske pravljice – 9.30 Svetilnik – 10.05 Tedenski zabavnik – 11.15 Plesalec – 12.05 Jugoslovanska televizija, frontno gledališče: Smeh v partizanih – 14.00 V pomladi življenja, ameriški mladinski film – 16.10 Veslaška regata – 17.15 Zdravilne vode: Dolenjske-Šmarješke toplice – 17.45 Breakdance, ameriški film – 19.05 Risanka – 19.26 Vreme – 19.30 Dnevnik – 19.50 Zrcalo tedna – 20.15 Vranje-mesto dobrih gospodarjev, dokumentarna oddaja – 21.15 Prvi maj po svetu – 21.35 Kalejdoskop, angleški film – 23.15 Poročila – 23.20 Truplo v knjižnici.

Nedelja, 3. 5.: 8.35 Teletekst – 8.50 Poročila – 9.55 Otroci odkrivajo Lipico, prenos – 9.25 Živ žav – 10.25 Lutke in lutki – 10.30 Lipica 87, prenos – 10.45 Fračji dol – 11.10 Lipica 87, prenos – 12.30 Poročila – 13.15 Ko so drugi molčali, nemški film – 15.00 Lipica 87, prenos – 15.25 V pričakovanju jutrišnjega dne – 16.10 Veslaška regata – 17.15 Lipica 87, prenos – **18.15 Slovenci v zamejstvu** – 18.45 Risanka – 19.00 Danes: kino, Turistični nagelj – Neža – 19.26 Vreme – 19.30 Dnevnik – 20.05 Potovanje v Vučjak – 21.05 Zdravo – 22.25 Truplo v knjižnici – 23.15 Poročila.

Ponedeljek, 4. 5.: 10.00 Zrcalo tedna – 10.20 Steze slave, ameriški film – 16.45 Teletekst – 17.00 Mozaik – 17.20 Poročila – 17.25 Radovedni taček – 17.40 Pamet je boljša kot žamet – 17.45 Zadnje poletje otroštva – 18.15 Državni ansambel gruzinske folklore – 18.45 Risanka – 19.00 Danes: Obzornik – 19.26 Vreme – 19.30 Dnevnik – 20.05 Na robu divjine – 20.55 Omizje: Kakšna je podoba skupnega jugoslovanskega kulturnega prostora.

Torek, 5. 5.: 10.00 Šolska TV – 11.00 Jezikovni utrinki – 11.05 Angleščina – 11.35 Francoščina – 16.00 Teletekst – 16.15 Mozaik – 17.20 Poročila – 17.25 Kuža luža, portret ilustratorja D. Demšarja – 17.40 Tedenski zabavanik – 18.45 Risanka – 19.00 Danes: Obzornik – 19.26 Vreme – 19.30 Dnevnik – 20.05 Vmesni časi, TV drama – 21.15 Integrali – 21.55 Dnevnik.

Sreda, 6. 5.: 10.00 Mostovi – 10.30 Vmesni časi – 16.35 Teletekst – 16.50 Mozaik – 17.20 Poročila – 17.25 Ko je pomlad – pazi na otroka – 17.55 Japonske pravljice – 18.15 Živalski svet, poljudnoznanstvena oddaja – 18.45 Risanka – 19.00 Danes: Obzornik – 19.26 Vreme – 19.30 Dnevnik – 20.05 Moja mala vas, češkoslovaški film – 21.50 Dnevnik.

Četrtek, 7. 5.: 10.00 Jutrišnje delo, slovenski kratki film – 11.00 Vincent, Francois, Paul in drugi, francoski film – 16.20 Teletekst – 16.35 Mozaik – 17.35 Poročila – 17.40 Pisma iz TV klobuka – 18.25 Zelena straža – 18.45 Risanka – 19.00 Danes: Obzornik – 19.26 Vreme – 19.30 Dnevnik – 20.05 Tednik – 21.10 Sonce in sence – 22.15 Dnevnik – 22.30 Retrospektiva dokumentarnih žanrov: Majnik Jožeta Čudna.

SLOVENSKE ODDAJE AVSTRIJSKEGA RADIA VSAK DAN OD 18.10 - 19.00

Petek, 1. 5.: Praznični program: Pesmi pomladi
Sobota, 2. 5.: Duhovni nagovor (žpk. Franc Hudl)
Voščila (M. Hartmann)

Nedelja, 3. 5.: Miha Sadjak: 50 let organist v Šmihelu
Ponedeljek, 4. 5.: SPD „Edinost-Šteben" 40 let obstoja
Torek, 5. 5.: Halo, partnerji! Partnerski magacin
Sreda, 6. 5.: Narodno-zabavna glasba
Večerna 21.00 – 22.00
Borovlje in Borovljani
Četrtek, 7. 5.: Rož–Podjuna–Zila
Petek, 8. 5.: Literarni večer slovenskih pisateljev v Globasnici 26. 3. 87 (Posnetek)

SLOVENSKI VESTNIK
Izdajatelj in založnik: Zveza Slovenskih organizacij na Koroškem, 9020 Celovec, Tarviser Straße 16.
Uredništvo in uprava: 9020 Celovec, Tarviser Straße 16
Telefon (0 42 22) 51 43 00-30/31/32/33
Teleks 42 20 86 sndk a
Tisk: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje.
Zastopstvo za Jugoslavijo: ADIT-DZS, Kardeljeva c. 8/II, p.p. 171 61000 Ljubljana.

Slovenska študijska knjižnica

„Znanstveni tisk"

HAREJ Z.:
Kultura kolišč na ljubljanskem barju
„... kratek prikaz najnovejšega razvoja znanosti o eneolitski dobi s prevladujočim naglasom na kolišči Barja..." – Lj.: Partizanska knjiga – 185 str.: ilustr.

HÖFLER J.:
Glasbena umetnost pozne renesanse in baroka na Slovenskem
knjiga opisuje najpomembnejše kronološke in problemske postaje glasbene k umetnosti v baroku – Lj.: Partizanska knjiga – 164 str., pril.

KERMAUNER D.:
Temeljni problemi primorske politične zgodovine
spominski opisi političnega življenja primorskih Slovencev v letih 1918–1921 – Lj.: Partizanska knjiga – 122 str.

KOMELJ M.:
Slovensko ekspresionistično slikarstvo in grafika
pregled ekspresionizma v slovenskem slikarstvu – Lj.: Partizanska knjiga – 137 str., pril.: ilustr.

JURAK M.:
Od Shakespeara do naših sodobnikov
študija, ki vključuje več pomembnih ustvarjalcev od elizabetinske književnosti pa do današnjih dni – Lj.: Partizanska knjiga – 175 str.

SPLICHAL S.:
Mlini na eter
„rezultati večletnega raziskovanja selekcije sporočil v množičnem komuniciranju politične propagande in reklame" – Lj.: Partizanska knjiga – 155 str.: ilustr.

SŠK ima svoje prostore v Mladinskem domu, Mikschallee 4. Knjižnica dobiva od leta 1974-75 ves obvezni izvod SR Slovenije. Poleg tega zbiramo tudi tako imenovano avstrijsko slovenico. Knjige so zelo različne vsebine in so namenjene vsem starostnim stopnjam in poklicnim skupinam. Prav gotovo bodo tudi VAS nekatere zanimale.

Knjižnica posluje:
v ponedeljek in torek od 10. do 18. ure
v sredo, četrtek in petek od 8. do 16. ure

VESELIMO SE VAŠEGA OBISKA

Pokalno tekmovanje:

Oba slovenska šahovska kluba v 2. kolu!

V prvem kolu pokalnega tekmovanja Koroške šahovske zveze sta imela slovenska kluba iz prvega razreda dve različno težki nalogi. SŠK „Obir" iz Železne Kaple je tekmoval doma proti zadnjeuvrščenemu spodnjeligašu ADK Šentandraž in ga brez večjih težav premagal z rezultatom 3,5:0,5. Na prvi deski je Justin Polanšek remiziral, zmagali pa so Ramaš, Jammer in Stoßier. Naslednji nasprotnik Kapelčanov bo v soboto koroški moštveni prvak, zgornjeligaš ATSV Wolfsberg!

SŠZ Cartrans pa je morala nastopiti v gosteh proti SCA Šentvid, ki je v koroški ligi igral za naslov prvaka in ta cilj v zadnjem kolu samo za las zgrešil. Izid srečanja pa je bil senzacionalen, saj ligašem ni uspelo poraziti niti enega Slovenca! Tekma se je končala s štirimi remiji in o zmagi je odločil žreb. Mladinski deželni prvak Heimo Thaler je za svoje moštvo izbral številko, Franci Rulitz se je odločil za planiko. Šiling se je zavrtel v zraku in nato obležal s planiko navzgor! Veselje med slovenskimi šahisti: „Zasluženo smo napredovali. Če nas ligaši niso zmožni premagati, so sami krivi izpada." Naslednji nasprotnik Cartanžanov bo zgornjeligaš iz Činovč (SV Maria Gail).

Postava SŠZ: Thaler – Lojz Gallob remi (blokirana pozicija), Raspotnig – Franci Rulitz remi (ponavljanje potez), Grbič – Gorazd Živkovič remi (po dogovoru), Pirker – Ivko Ferm remi (nepregledna končnica), 2:2.

Mladinci SAK:

Vaje, poraz in ena točka

V velikonočnih počitnicah so bili mladinci SAK na vajah v Makarski, in sicer v Gradcu, kakih 100 km oddaljeno od Splita. 21 igralcev in dva spremljevalca je sestavljalo ekipo, mladinci pa so pod navodilom trenerja Jovičeviča trenirali dvakrat na dan, če pa so bili preveč zmučeni, pa enkrat. Kakor so nam poročali igralci, je bil pripravljalni kamp zanje veliko doživetje, saj so se v prostem času tudi kopali in se urili v drugih športnih panogah.

Na velikonočno nedeljo so mladinci odigrali spet svojo prvenstveno temo z ASK, katero so zgubili s 3:1. Toda povedati je treba, da je igralo za SAK le devet igralcev, pa tudi sodnik jim ni bil posebej naklonjen. Edini gol za mladince SAK je dal Pepi Pasterk. Toda že v drugi tekmi so dosegli svojo prvo točko, saj so s KACom igrali neodločeno – 2:2. Gola za SAK sta dala Adrijan Kert ter Kristijan Eberwein. Mladinci SAK so zdaj na četrtem mestu lestvice.

Športni termini

Namizni tenis – Namizni tenis – Namizni tenis

30. 4.	**DSG Sele/Zell I – Bekštanj** (odločitev o naslovu prvaka 1. razredov)	Celovec-Šentrupert, 19.00
3. 5.	**Slovensko ekipno prvenstvo – 2. kolo**	
	Skupina A (Sele, Obir, NTK, Škocijan)	Železna Kapla, 13.00
	Skupina B (Sele II in III, NTK II)	Sele, 12.30

Nogomet – Nogomet – Nogomet – Nogomet

1. 5.	Feldkirchen – SAK	Trg, 17.00
2. 5.	Sinča vas – Globasnica	sinča vas, 17.00
2. 5.	Šentpavel – Žitara vas	Šentpavel, 17.00
3. 5.	SAK – FC Mölltal	ASV-igrišče, 17.00
3. 5.	Gurnitz – Klopinj	Podkrnos, 17.00
3. 5.	Šmarjeta – Donau	Šmarjeta, 17.00
3. 5.	Keutschach – Galicija	Hodiše, 17.00
3. 5.	Žvabek – Tainach	Žvabek, 17.00
3. 5.	Moosburg – Kotmara vas	Možberk, 17.15
3. 5.	Bilčovs – Straßburg	Bilčovs, 17.15
3. 5.	Železna Kapla – DSG „Obir" Sele	Železna Kapla, 18.00

Šah – Šah – Šah – Šah – Šah – Šah – Šah – Šah – Šah

2. 5.	SŠK „Obir" – ATSV Wolfsberg	hotel Obir, 15.00
2. 5.	SŠZ Cartrans – SV Maria Gail	pri Korenu, 15.00
3. 5.	Hitropotezni turnir za posameznike	Bled (hotel Svoboda), 9.00

Spominski pohod

9. 5. Pohod po poteh partizanske Ljubljane, štafeta zmage ter štafeta bratstva in enotnosti.

Namizni tenis:

Selanke koroške prvakinje

Selanke bi bile zadnjo igro v koroški namiznoteniški ligi žensk celo lahko zgubile s 3:2 in bi bile kljub temu prvakinje. Raje so se odločile za bleščeč zaključek uspešnega prvenstva in premagale moštvo KAC kar s 4:1, pri čemer je Nadja Fojkar poskrbela še za veliko presenečenje, saj je premagala večkratno koroško prvakinjo Carmen Travnik. Prav s to igralko pa se pogovarjajo Selani, saj potrebujejo za tekmovanje v državni B ligi, kamor so se z osvojitvijo naslova kvalificirale, tri igralke, in bi bila Travnikova povrh tega še kakšna okrepitev ze Sele.

Sele – KAC 4:1 (ženske). Točke za Sele: Fojkar (2), Marti Oraže (1), Fojkar/Marti Oraže (1).

ATSV Wolfsbert – Sele I 2:8. Točke za Sele: Novak (3), Mirko Oraže (2), Falle (2), Novak/Mirko Oraže (1).

ŠPORTNE VESTI

1. Slovenski biljardni kub šesti. S tekmo proti četrtemu moštvu iz Labota je 1. Slovenski biljardni klub tudi zaključil svojo prvo sezono v moštvenem prvenstvu Koroške biljardne zveze. Tokrat so igrali proti zadnjemu kar brez svojega najboljšega igralca Gustija Serajnika. Blajs, Krištof in Kušej so dosegli vsak po dve posamezni zmagi, le Fera ni uspel. Slovenski biljardisti pa bi lahko dosegli še višjo zmago, če v tretjem kolu, v ponovni igri na osmico, ne bi svojega nasprotnika že podcenjevali, tako da so vsi po vrsti zgubili svoje zadnje tekme.

Po tej zmagi je jasna tudi končna uvrstitev 1. SBK: v prvi sezoni so med osmimi moštvi osvojili šesto mesto, za petouvrščenim pa zaostajajo le zaradi slabšega razmerja dobljenih iger.

Načrti 1. SBK: slovenski biljardisti se hočejo še razširiti, se pravi, da skušajo nuditi večim igralcem in igralkam možnost treninga in igranja. Zato so namestili biljardni mizi na Blatu pa tudi v Modestovem domu, tako da bodo lahko zdaj vadili na treh mestih, saj ima klub svoj glavni sedež v Mladinskem domu SŠD.

Biljardno prvenstvo posameznikov: 9. maja bo Gusti Serajnik igral (1. SBK) v glavnem kolu koroškega prvenstva posameznikov v igri na devetko (9-er Ball). Čeprav bo imel težke nasprotnike, sam upa na presenečenje in na podvig v finalno kolo.

Pohod po poteh partizanske Ljubljane bo 9.maja. Na sporedu te proslave osvoboditve Ljubljane bosta v okviru tekmovalnega dela letos dva štafetna teka: štafeta zmage (3 × 1000 m za moške in 3 × 600 m za ženske) ter štafeta bratstva in enotnosti (3 × 1000 m za moške in 3 × 600 m za ženske.).

Tretji poraz na tujem igrišču:

SAK zgubil v Lienzu

Po porazih v tekmovanju za avstrijski nogometni pokal proti Šentvidu in v koroški ligi proti Šmohorju so se igralci Slovenskega atletskega kluba hoteli rehabilitirati v igri z Lienzom, s katerim so v prejšnjih tekmovanjih na tujem vedno zapustili igrišče kot zmagovalci. Tokrat svojega cilja niso znali uresničiti, saj se je Lienz izkazal kot zelo močna ekipa, ki v tej sezoni na lastnem igrišču še ni zgubila tekme in je verjetno tudi ne bo. Hkrati lahko zabeležimo, da je moštvo iz Lienza resen kandidat za naslov prvaka v koroški ligi.

Obe moštvi sta začeli tekmo zelo previdno, očitno sta imela drug pred drugim dosti „strahu", tako da se je v prvem polčasu odvijala skoraj izključno na sredini igrišča. Nobena ekipa ni imela pravih priložnosti, obe moštvi sta si prizadevali samo, da ne dobita zadetka. Slovenskim igralcem pa je uspelo, da so umirili igro, tako da so si lahko od drugega polčasa dosti obetali, toda že kar kmalu po začetku drugega dela je jugoslovanski legionar Omerhodžič preigral obrambo SAKa in zadel: 1:0 za Lienz. To je bil prav isti igralec, ki je že na srečanju v Celovcu začel streljanje golov. Po tem zadetku je moral SAK svojo igro seveda spremeniti v ofenzivo, tako pa je le preveč razredčil svojo obrambo. Posledica tega je bila sijajna podaja Omerhodžiča Waditzerju, ki je povišal na 2:0. V naslednjih minutah je igral le še SAK, ki je imel najmanj dve „stoodstotni" priložnosti, toda Wölbl in Velik sta zgrešila, ko sta bila sama pred vratarjem. V protinapadu pa je SAK prejel celo tretji protizadetek (gol je dal branilec Leitner).

V tej igri je bilo predvsem opaziti, da napadalci SAK enostavno ne uspejo uresničiti svojih možnosti. Preostaja samo upanje, da bodo kmalu spet zadeli – najbolje že kar v petek v Trgu, v nedeljo pa proti Mölltalu.

Izidi 19. kola:

WAC – Breže 1:2, Lienz – SAK 3:0, Irschen – Trg 3:4, Treibach – Šmohor 2:1, Mölltal – Brnca 0:1, Pliberk – Mostič 0:1, VSV/Beljak – Matrei 2:2, Lienz vodi s 4 točkami prednosti, sledijo WAC, Trg in SAK.

Osebni komentar po igri

Danes: Aleksander Čertov

„Doseči ste hoteli vsaj točko – zdaj pa tak poraz?

V prvem polčasu sta igrali obe moštvi zelo previdno; na nobeni strani ni bilo možnosti za zadetek. V drugi polovici pa smo hitro dobili gol, nasprotnik je preigral vso obrambo. Mi smo bili nato kot mrtvi, tako da je bil drugi gol logična posledica. Od tega trenutka naprej smo bili sicer dobri, toda nismo uspeli. Lienz je bil v celoti tega dne boljši od nas, tako da je zasluženo zmagal. Pri nas pa so zatajili napadalci, pa tudi obramba ni bila najboljša.

Sam pa si igral dobro. Si zadovoljen?

Nisem bil zadovoljen, pa čeprav sam nisem direktno zakrivil golov. Toda velja, da je ob dobljenem golu kriva pač cela obramba.

Kaka pričakovanja imate za nadaljnje prvenstvo?

Ne igramo slabo, toda v zadnjih igrah naših možnosti nismo znali izkoristiti. Upamo, da se nam bo spet enkrat odprlo – in to najbolje že kar v naslednjih dveh tekmah proti Trgu in Mölltalu. Tako pa bomo tudi v stanju dokazati, da sodimo med najboljša moštva v igri.“

Spodnja liga vzhod

ASKÖ Šmihel je presenetil v Celovcu, saj je nepričakovano porazil celovški AVS, ki ni bil najbolje razpoložen. Ramusch (2) in Lopynski sta poskrbela za gole. Po presenetljivi zmagi so se Podjunčani povzpeli na odlično šesto mesto in prehiteli oba celovška predstavnika – KAC in ASV. Na vrhu lestvice pa se za naslov prvaka zagrizeno borita **Wietersdorf** in **Wolfsberg.** Spet sta oba slavila zmago. **Ruda** je ugnala **Velikovec** in ima sedaj možnosti za obstoj v spodnji ligi.

Prvi razred

Žitara vas – Železna Kapla 1:1. Lokalni derbi je spremljalo nad 500 gledalcev. Domačini so bili kljub zgodnji izključitvi Wieserja stalno v premoči. Ker pa so površno zaključevali napade, niso zmagali. Za Kapelčane je Germadnik srečno izenačil.

Sele – Neca 4:4. Prva tekma domačinov na „štadionu" pod Košuto in le z dobro moralo so preprečili poraz, saj so gostje vodili že z dvema goloma prednosti. Gole za Sele so dali Urban, Oraže, Kreutz in Wieser.

Globasnica – Pokrče 0:3. Veliko presenečenje! Globasnica je zelo razočarala, ni se mogla sprijazniti z agresivno igro nasprotnika. Pokrče se borijo proti izpadu.

Klopinj – Žrelec 0:1. Nekdanji igralec SAK Jože Fera, ki trenira Klopinjčane, je bil razočaran: „S tem porazom nihče ni računal, saj se potegujemo za vstop v spodnjo ligo, Žrelec pa je zadnji. Katastrofa!"

Liebenfels – Bilčovs 4:1. Bilčovščani so v hudi krizi. Ko je Hobel zatresel mrežo, so še upali. V drugem polčasu pa je domačin Messner odločil derbi kola, saj je dal 3 gole. Bilčovs je na lestvci „padel" na 4.mesto.

Drudi razred

Galicija – Pošta 3:1. 13. zmaga v 16 tekmah. Celovčani so se dolgo uspešno branili, toda v finišu je Reinwald z dvema hitrima goloma zrušil odpor.

Šentilj – Šmarjeta 0:0. Slaba predstava obeh moštev. Neodločen izid koristi vodeči Galiciji, saj ima zdaj že pet točk prednosti.

Vovbre – Žvabek 2:1. Nesrečen poraz Žvabeka. Odločitev je padla tik pred koncem, ko je domačin Metjiek iz bele točke zanesljivo zadel.

„O nepremagani preteklosti in sedanjosti Avstrije"

Dr. Anton Pelinka predaval na Koroškem

„Kako je mogla Avstrija leta 1955 že drugič praznovati osvoboditev, če jo je praznovala že leta 1945?" se je vprašal minuli petek v Tinjah avstrijski zgodovinar dr. Anton Pelinka, in s tem vprašanjem zadel v ahilovo peto avstrijske sodobne zgodovine, kajti afere z Waldheimom, Rederjem ipd. je mogoče razumeti le, če jih povežemo s prikritimi nasprotji mlajše avstrijske zgodovine. Vračajoč se iz Združenih držav Amerike, kjer je skupaj z drugimi Avstrijci sodeloval na prireditvah, ki naj bi pomagale popravljati mednarodno načeti ugled Avstrije, se je Anton Pelinka konec minulega tedna ustavil na celovški univerzi in v Katoliškem domu prosvete v Tinjah, kjer je govoril „o nepremagani preteklosti in sedanjosti Avstrije."

Avstrija si je v povojnem času znala ustvariti lepo zunanjepolitično fasado. Iz pozitivnega klišeja, da je menda „otok blaženih", se je v zadnjih letih zaradi omenjenih škandalov ustvaril negativni predsodek, češ da so vsi Avstrijci nacisti, itd. Sedaj skuša svoj oškodovani ugled v svetu popravljati.

Vzroke za (pozitivno ali negativno) popačeno sliko o Avstriji je treba pripisati predvsem Avstriji sami, je poudaril Pelinka. Ključ za afere okoli Waldheima in Rederja pa je treba iskati v načrtnem prikrivanju in nepremagovanju številnih konfliktov prav v zvezi z drugo svetovno vojno. Osnovno nasprotje razumevanja avstrijske zgodovine je povezano z letnicama 1945 in 1955. Če so zavezniki leta 1945 Avstrijo osvobodili, potem je nedosledno, če so Avstrijci leta 1955 osvoboditev slavili še enkrat! Vendar je dejstvo, da zelo veliko Avstrijcev slavi predvsem podpis državne pogodbe in umik zasedbenih sil kot pravo osvoboditev, ne pa poraz Hitlerja. Pelinka tega dejstva ni razlagal samo z dejstvom, da je bilo 600.000 Avstrijcev včlanjenih v NSDAP (in so se čutili seveda ogrožene od aliiranih sil), temveč je navedel tudi globoke ideološke silnice, katerih ni mogoče najti samo v nemškonacionalnih temveč tudi v socialdemokratskih vrstah. Velikonemška miselnost (rojena že v 19. stoletju) v Avstriji ni povzročila samo masovnega ponemčevanja Čehov in Slovakov na Dunaju in Slovencev na Koroškem, temveč je tudi hromila odpor proti Hiterljevi Nemčiji. V tej zvezi je značilna Rennerjeva utemeljitev zakaj se Hitlerjevi armadi niso vojaško uprli: „Ne smemo prelivati **nemške** krvi." (Pelinka v tej zvezi: „židovsko in slovensko pa že?).

Jedro predavanja dr. Pelinke je bila teza, da Avstrija med leti 1938 in 1945 ni bila le okupirana, „v Avstriji je vladala **državljanska vojna,** ki ima do danes usodnejše posledice, kot državljanska vojna leta 1934!" Pelinka je priznal, da to trditev drugi znanstveniki sicer kritizirajo, vendar vztraja pri njej, ker pomaga razložiti, kaj se je dogajalo v teh sedmih letih v Avstriji, čeprav do danes ni prodrla v uradno avstrijsko zgodovino. „Avstrijski policisti, uradniki in drugi so zapirali, denuncirali, deportirali in morili Avstrijce. Hitlerjeva oblast je temeljila na nemškonacionalno usmerjenih avstrijskih nacistih. Avstrijci so tvorili glavnino vodilnega kadra v Hilterjevih uničevalnih taboriščih".

V primerjavi z Nemčijo, ki se ni mogla izmuzniti odgovornosti, je Avstrija svojo soodgovornost za potek druge svetovne vojne skrivala za dvema polresnicama: da je bila prva žrtev nacistične Nemčije in da je v obliki oboroženega antifašističnega upora predvsem koroških Slovencev prispevala k porazu nacistične Nemčije. Za temi polresnicami je Avstrija skrivala svoja notranja nasprotja, ki jih ni nikoli razčiščala, ne z denacifikacijo, ne z zavračanjem oživljanja aktivnosti bivših nacistov, ne z obsojanjem bivših nacističnih krvnikov kot je bil to med drugim Korošec Odilo Globotschnig, ne s kritičnim ocenjevanjem izjav Rennerja ali zadržanja avstrijskih škofov do Hitlerjevega režima.

Danes, ko je kritičen odnos do lastne zgodovine že bolj razvit, ni več mogoče površno ocenjevati te avstrijske zgodovine. Ni slučaj, da so ravno avstrijski novinarji razkrinkali Frischenschlagerjevo rokovanje z bivšim SS-ovcem Rederjem in da se niso strinjali z Waldheimovim prikrivanjem svoje „življenjske kariere."

V svoji temeljiti analizi je Pelinka ocenil tudi sedanje živčne težnje po ekonomski „priključitvi" k Evropski gospodarski skupnosti kot izraz krhke avstrijske zavesti. Niti v nevtralni Švici, niti na nevtralnem Švedskem si ni mogoče predstavljati podobnih prenaglejnih reakcij, tam imajo večjo samozavest. Povrh tega ni pričakovati, da bi Avstrija zaradi tega zaostajala za Evropsko gospodarsko skupnostjo, saj je tudi v zadnjih letih gospodarsko hitreje napredovala, čeprav ni bila vkjučeno vanjo.

Dr. Anton Pelinka

V zvezi s 7. členom Avstrijske državne pogodbe je dejal, da si Avstrija lahko dovoljuje kršitev svoje ustave, „ker pač koroški Slovenci nimajo takšnega zaveznika v boju za svoje pravice, kot ga je imela Južna Tirolska."